

Տ Ն Տ Ե Ս

Ա Մ Ս Օ Ր Ե Ա Յ Հ Ա Ն Դ Է Ս

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ր Դ Ա Յ Ի Ն Տ Ն Տ Ե Ս Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Բ. ՏԱՐԻ

1887

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ—ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ԹԻԻ 1. 2.

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

Տնտեսի տարեկան երկրորդ շըրջանը սկսելնուս առթիւ կը փափաքինք երկու խօսք ուղղել առ ազնիւ ընթերցողս մեր: Յայտնի է թէ եւրոպական աղքատ մէջ շատ աւելի դիւրին է լրագրութեան պաշտօնը քան մեր երկրի մէջ. հոն ընթերցանութիւնը ընդհանրացած լինելով՝ ամեն ոք իւր յատուկ լրագիրն ունի իւր ճաշակին և կամ իւր զբաղմանց համեմատ. և հետեւաբար ամեն լրագրապետ մասնաւոր ճիւղ կամ ասպարէզ մ'ընտրելով, կրնայ յարատեւել արդիւնաւորութեամբ, վասնզի բաւական թուով բաժանորդներ գտնելով՝ կարող է աժան գնով շատ թերթ սպառել, որով թէ լրագրապետք և թէ ժողովուրդը կը շահին:

Բայց մեր երկրին մէջ ընթերցողաց թիւը շատ սահմանափակ ըլլալով, կարելի չէ մասնաւոր ճիւղերու համար այլ եւ այլ թերթեր հրատարակել, ուստի խորհեցանք այնպիսի թերթ մը խմբագրել որ շատ մը ճիւղերու ամփոփումն և

միանգամայն դիւրագին ըլլայ. նախորդ տարուան փորձառութեամբ վերահասու եղած եմք թէ այսպիսի ձեռնարկ մը ի գլուխ հանելն մեծամեծ զոհողութեանց կարօտ է, բայց որովհետեւ ոչ շահու ակնկալութեամբ այլ միմիայն ժողովրդեան և ի մասնաւոր ընտանեաց բարեկեցութեան նպատակու փափաք կը տածեմք, յանձն առած եմք, առանց վհատելու, մանաւանդ թէ մեր սիրելի բարեկամաց աջակցութեամբ վստահելով՝ պէտք եղած զոհողութիւնները շարունակել և ընդարձակել ևս քան զեւս մեր թերթին բովանդակութիւնը. և ահա ըստ մեր խոտման նոր ճիւղ մը կը յաւելումք արդէն մեր բաղմաթիւ նիւթոց վերայ, այն է պարտիզպանութիւնը: Սոյն արհեստին վրայ համառօտ և գործնական տեղեկութիւններ միայն պիտի տամք՝ բացատրելով թէ ինչ գործողութիւն ընել պէտք է ամեն ամսոյ մէջ:

Պարտիզպանութիւնը ոչ միայն անմեղ և հաճոյալից զբօսանք մ'է այլ միանգամայն առողջարար և օգտակար է, որոյ միայն նիւթական կողմը ինկատի առնելով՝ կրնամք

ըսել առանց չափազանցութեան թէ մարդիկ շատ աւելի երջանիկ և երկարակեաց պիտի լինէին եթէ իրենց պարագոյ ժամերն՝ փոխանակ ծուլարար ծխելով, թուղթ կամ նարախաղաղով և յաճախ զուր բամբասանօք անցնելու՝ ծաղիկ, պտուղ և բանջարեղէն մշակելու զբաղէին:

Մտադիր եմք նաև հրատարակել հաղուտի վերաբերեալ կարեւոր գիտելիքներ բայց ոչ արդու զարդի նկարագրութիւններ, զի մեր նպատակն է ոչ շռայլութիւն սովորեցնել այլ ցոյց տալ ինայոզութեամբ՝ պարկեշտ բայց վայելուչ ձեւով հագուստներ պատրաստելու եղանակներն և խորչեցնել այն սովորութիւններէ որք փնտաւար են՝ ինչպէս է կրծապանի (քօռսէ) գործածութիւնը որուն այս թերթիս մէջ մասնաւոր յօդուած մը կը նուիրեմք:

Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ

ԱՌԱԿ ԼԱՖՅՈՆԹԵՆԻ

ԺԱՆՏԱՆԱՐԵԱԼ ԱՆԱՍՈՒՆՔ

Այն ախտն ահեղ՝ սարսափելի
Զոր մերթ երկինք բարկութեամբ լի
Յղեն յերկիր
Պատուհասել մարդոց ոճիր,
Որոյ անունն իսկ չնչէ ահ,
Ժանտամահ,
Որ զդժոխ
Ի մի աւուր առնէ ճոխ,
Տայր անասնոց մեծ կոտորած:
Թէպէտ ամենքն ալ բռնուած՝
Բայց մեռնէին ոչ ամենքն ալ.
Իրենց կենաց հիւծեալ մաշեալ

Ոչ տանէին հոգ եւ խնամ.
Գայլ եւ աղուէս ոչ ունէին ախորժակ
Եւ խնդրէին ոչ անմեղ որս փափկահամ.
Ոչ զիւրն ընկեր կանչէր տատրակ,
Զկար իսկ սէր, հետեւաբար
Ուրախութիւն ալ չկար:

Առիւծն հապա կազմեց ժողով. —
«Ո՛վ բարեկամք իմ սիրելիք,
Ըսաւ, երկինք կամեւով
Պատժել մեղքեր մեր անօրէն՝
Թափեն ի գլուխ մեր այս չարիք.
Ո՛վ մեղաւարտ է քան զամեն
Թո՛ղ բարկութեան երկնային
Զանձն իւր զոհէ կամովին:
Թերեւս յայնժամ լինի հանուրց փըր-
կութիւն:

Կարգացեր եմ պատմութեան յէջ
Թէ այսպիսի վտանգաց մէջ՝
Ոչ այսպիսի զոհեր լինին ապարդիւն:
Հապա խստիւ եւ անաշու
Քննեմք խղճին մեր վիճակ.
Ես՝ որկրամուլ զիմ ախորժակ
Յագեցուցի՝ պատառ պատառ
Ընելով շատ ոչխար՝ գառնուկ.
Եւ ինչ յանցանք ունէին, ոչինչ, եղուկ.
Դիպեցաւ ինձ նաեւ շատ հեղ
Ուտել հովիւն ալ միատեղ:
Արդ թէ հարկ է զոհել զանձն իմ, կամ
պատրաստ.

Սակայն կարծեմ մէն մի ի ձէնջ պարտի
աստ
Լինիլ ինձի պէս իւր անձին ամբաստան,
Զի ըստ վճռոյ արդարութեան
Թո՛ղ կորչի նա որ է քան զայլս մեղաւոր:
«Ո՛վ Տէր, վեհանձն թագաւոր,
Ըսաւ աղուէսն, այդ կասկածներ
Նշան են մեծ բարութեան ձեր.
Եւ ինչ, միթէ՞ ուտել ոչխար՝
Անպիտան ցեղդ այդ եւ տխմար,
Կարծէ՞ք մեղք է... ո՛չ, ո՛չ. զիրենք
լափելով,

Արքայ՝ ըրեր էք իրենց մի մեծ պատիւ.
Իսկ անօրէն նոցա հովիւ,

Այն անմտաց աղգէն գտլով
Որ անասնոց վերայ իշխել յանդգնի,
Հազար մահու է արժանի:»
Աղուէսն ըսաւ միայն այսչափ,
Եւ շողոքորթք զարկին ծափ:
Վագրին, արջուն եւ միւս հզօր պե-
տութեանց

Ոչ իշխեցին քննել զխիղճ անթափանց.
Ամեն ցեղ խեւ եւ անառակ,
Մինչեւ անգամ չունք հասարակ,
Իրենց ըսածին համեմատ
Էին մէկ մէկ սուրբ անարատ:
Էն ալ եկաւ ըստ իւր կարգին,

Ըսաւ — «Ունիմ յիշատակ հին եւ աղօտ
Թէ անցնելով մի օր վանուց դաշտին մօտ,
Քաղցն եւ առիթ, թարմ խոտ մարգին
Կարծեմ քիչ մ'ալ մշտելով զիս սատա-
նայ

Իմ լեզուիս չափ երկայն մարգէն այն
կերայ,

Եւ զի հարկ է չիտակն ըսեմ,
Այս ըրածս էր իրաւանց դէմ:»

Այս խօսքերուն սրտմտեալ յոյժ ամեն ոք
Բարձին իշուն դէմ բողոք:

Գայլ մի որ էր քիչ շատ դպիր
Հաստասեց իսկ թէ զոհել պէտք էր՝
դադիր,

Քոսոտ եւ կունտն այն աւանակ
Որ ընդհանուր չարեաց պատճառ էր
միակ:

Իշուն փոքրիկ մեղք՝ արժանի
Վճռուեցաւ կախաղանի:

Ուրիշին խոտ ուտել յանցանք քրէական.
Մահն էր միայն բաւական

Քաւել ոճիրն ահաւոր:

Եւ յիրաւի էն ալ եղաւ նահատակ:

Ըստ որում դու տկար ես կամ զօրաւոր,
Զքեղ քննիչք ալ կընեն սեւ կամ ճերմակ:

Թարգմանեաց

Ս. ԱՃԷՄԵԱՆ

ՀԱԳՈՒՍՏ ԿԱՊՈՒՍՏ

ԿՐԾԱՊԱՆ (ՔՕՐՄԷ)

Ի բաց առնելով մի քանի մասնաւոր պարագաներ՝ զորս ի վերջոյ պիտի ցոյց տամք, կրժապանք վնասակար հազուստ մ'է, որովհետեւ շնչառութեան գործողութիւնը եւ ազատ շարժումներն կ'արգելու: Հին ժամանակ Հռովմայեցի եւ Յոյն կանայք եւս կը գործածէին արդի կրժապանին նման գործիքներ: Բայց կետի ոսկորներէ (պպլեւնա) պատրաստուած կրժապանք Քաթէրին տը Մէտիսիսի օրով հնարուեցան:

Առանց չառաքանութեան՝ բաւական կը համարուէր թուել միայն այս վնասակար սովորութենէ յառաջ եկած հիւանդութիւնք զոր նշանաւոր բժիշկներ առօրեայ փորձերով ստուգած են:

Անութեան (գլխի) մօտ մորթը կը սկրթուի. մարմնոյն վերի մասի անգամք սեղմուած ըլլալով՝ երակաց մէջ արեան շրջանը կը բռնաբարուի. ստինք՝ տափակնալով եւ ճզմուելով յառաջ կը բերեն ստնային գործարանաց զանազան հիւանդութիւնք. ստեանց պտուկներն կը խախտին, իւր տճեւնան, կը սկրթին: Մկանքներն (սինի) ճնշուելով կը տեղափոխին. կողերուն վարի մասերը հետզհետէ կը խոնարհին եւ իւրարու կը մերձենան. կուրծքին խարիսը նեղնալով՝ խորշը կամ ներքին ծակերը կը պղտկանան. թաղանթ, թոք, սիրտ, ոտամեջս եւ աղիքներ կը ճնշին եւ կը ճմլին, մանաւանդ կերակուրէն վերջը որով կը դժուարանայ շնչառութիւնը եւ մինչեւ անգամ խօսակցութիւնը: Յաճախ թոքային ամենաթեթեւ հիւանդութեանց ծանրանալուն եւ արիւն թքնելու պատճառ կ'ըլլայ: Սրտի բարձրագոյնը եւ մարելիք կուտայ. սրտին եւ գլխուն մէջ արեան շրջաբերութիւնը կը դժուարա-

նայ եւ երբեմն մարմնոյն վերին անդամոց մէջ արիւնը անշարժ կը մնայ: Շատ անգամ ճիգ մ'ընեն կամ ոյժ տալն դժուար եւ վտանգաւոր կ'ըլլայ: Մարտողական գործարանք կ'իջատուին յորմէ կը հետեւին ստամոքսի ցաւ, սրտի խառնուկ եւ իսխումն: Աղիքները նեղնալով՝ նիւթերը նոցա մէջ դանդաղութեամբ կը քալեն եւ կամ կ'արգիլուին: Ընարդը (քարա ճիւղ) կը խտտի, ձեւը կը լոխսէ, այսինքն ուղղահայեաց արամագիծը կ'երկարի եւ կողին խորշին մէջ կը մտնէ եւ կամ կողին սկիւրները լեարդին մէջ կը մղուին: Որովայնային շրջարեւութիւնն ալ կը դժուարանայ, արգանդը կը խոնարհի, դաշտանը կ'արգիլուի եւ յղութեան միջոցին կրնայ վիժումն եւ արիւնհոսութիւն պատճառել, սաղմին զարգացումն արգիլել եւ արգանդը տեղափոխել:

Ահա այս տխուր եւ մահացու հետեւանաց ենթակայ կրնան լինիլ այն կանայք եւ օրիորդք որք անխոհեմաբար կամ տգիտաբար իրենց կուրծքը ոտիորէ կամ սողպատէ վանդակի մէջ չարաշար կը սղմեն՝ նորածնութեան հետեւելով բարակ մէջք մ'ունենալով: Ընտել պարծանօք, Բայց գեթախտաբար արդուզարդ սիրողները աւելի կ'ընտրեն իրենց կեանքը վտանգի մէջ դնել քան թէ հաստ մէջք մը ցոյց տալ: Այնպիսեաց համար գոնէ մի քանի խորհուրդներ տալ պարտք կը համարիմք:

Յիրաւի լաւ շինուած կրծապանքերը անդամները վեր բռնելու կը ծառայէ միայն՝ առանց գանոնք սղմելու, չունի այնքան փնտսներ: պէտք է զգուշանալ սակայն չափէն աւելի սղմելէ այնպէս՝ որ շարժմունք եւ շնչառութիւն ազատ ըլլան: կրծապանք պէտք է կալուղ եւ դիմացկուն կտաւէ պատրաստել, եւ չգործածել բնաւ պողպատ կամ երկաթ եւ ոչ ալ ուսանոց (epauette): Անոնք որ գեր են՝ փոխանակ

կրծապանով իրենց մարմինը տանջելու՝ նաղուկ երեւնալու համար, լաւագոյն է առողջապահիկ տեսակէտով՝ որ մարմնամարզութեամբ պարապին եւ չափաւորութեամբ ապրին:

Պէտք է խոստովանիմք սակայն որ կրծապանին բժշկական կանոնաց համեմատ գործածութիւնը կրնայ օգտակար ըլլալ մասնաւոր պարագայից մէջ եւ կրնայ դարմանել եւ ուղղելու ծառայել օղնայարի կամ կոնակի եւ քոփնտի կորութիւնները:

Մ. Ա.

Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԹԻԻ 46 ՀԱՐՅՄԱՆ

Խմբագրապետ Տէր

Ուղեւով օգտակարապէս պատասխանել Տնտեսիդ Սեպ. ամսաթիւոյն մէջ «Շատ զաւակաց տէր հօր» մը կօշիկի առթիւ ըրած հարցման՝ յիշատակներ կայիւս իմ անձնական փորձառութեամբ թէ յիշեալին եւ թէ նմանօրինակ անձանց յանձնարարել կօշկավաճառ փախաղեան Յովսէփ Ալան, այր վաճառատունը կը գտնուի Պոլիս Սուլթան-Համամ փողոց բաղնիքին ճիշդ դէմը՝ Թիւ 59:

Յովսէփ Ալան նախ մի քանի տարի յառաջ նոյն կողմերը ազտի խանութի մը մէջ սկսած է այդ գործը եւ իւր գործունէութեամբ եւ ուղղութեամբը այսօր յաջողած է բանուկ հրապարակի մը վրայ բաւական ճոխ վաճառատուն մ'ունենալ: Յիշեալ Հայազգին իւր վաճառած ընտիր ապրանքաց շնորհիւ այսօր կրցած է ունենալ բաւական յաճախորդներ Հայազգի եւ օտարազգի, այս վերջնոց անդ յաճախելն շատ անգամ տեսած եմ մանաւանդ տղայոց դիմացկուն կօշիկի համար, բաւական է որ գնողն ըստ այնմ գին տայ:

ՋԱԽԱԿՍԻ ՏԵՐ ՅԱՐՅ ՄԸ

Պեղիքթաշ, 6 Հոկտ. 1887

Ի Պատասխանի Տնեսի 12 քուռն
46^{րդ} հարցման :

«Շատ զաւակաց տէր հայր մը» կը բնութէ աժան եւ միանգամայն հաստատուն կօշիկ վաճառող տեղ մը .

Ոչ ոք պիտի դժգոհի, երբ դիմէ լանկայ Մուսալլա, կօշիակար Յակօբ աղայի խանութը, ուր պէտք եղածին պէս կը պատրաստուին աժան եւ դիմացկուն ամեն տեսակ կօշիկներ եւ ուր դիմող յաճախորդները մինչեւ հիմա գոհ եղած են ամենայնիւ :

ԽՆԱՅՈՂԱՍԷՐ ՈՄՆ

ԳԻՒՂԱՏՆԵՍԱԿԱՆ

Մեծ. խմբագրութիւն Տնեսն օգտակար ամսաքերի

Ճշմարտութիւն՝ մանաւանդ թէ որդիական քաղցր պարտք մ'է, խոստովանիլ այն մեծամեծ խնամքներն, զորս կը վայելէ միշտ երկրագործութիւնը մեր հայրախնամ կառավարութեան կողմէ : Ի մասնաւորի պարտական եմ երախտագարտութիւնս հրապարակագրել առ վսեմ. Ամասեան էֆէնտի, որ նուաստիս ըրած երկրագործական հարցմանց իւր բարձր ուղղութիւնը չնորհչեով՝ խոստացաւ նաեւ ամեն ժամանակ հրահանգել, դիւրութիւններ ընձեռել ի տակաւ բարգաւաճումն երկրագործութեան եւ ի յառաջդիմութիւն պանծալի երկրիս : Ծնորհակալիքներ ունիմ Պատ. Խմբագրութեանդ որ հաճեցաւ մեր հարցումներն հիւրնկալել եւ առթել մի այսպիսի ընտիր յաջողում

Վ. Կ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

14 Հոկտ. 87 Կ. Պօլիս

Նոյեմբեր ամսոյ մէջ կատարելիք պարտկալանկան աշխատութիւնք :

Պտոյնդ պարտեգ : — Հոկտեմբեր ամսոյ

մէջ պէտք է տրդէն պտուղները քաղուած ըլլան, եւ սոյն գործողութիւնը պէտք է ընել երբ օդը գեղեցիկ է. համբարանոց դնելէ առաջ լաւ է զանոնք օգտաւէտ եւ չոր տեղ մը զետեղել առ նուազն մի քանի ժամ որպէս զի խոնավութենէ զերծ ըլլան եւ չը փտտին : Պտղաբանը խոնավ ըլլալու չէ, եւ տմենէն ցուրտ եղանակին անգամ մի քանի աստիճան տաք ըլլալ հարկ է որպէս զի պտուղները չսառնին : Խնձորը եւ սալորը վրայէ վրայ կուտեղու չէ, այլ քովէ քով շարելու է. դարանները ոչ չոր խոտով կամ յարդով՝ այլ միայն թղթով ծածկելու է :

Նոյեմբեր ամիսը ծառ տնկելու ժամանակ է. պէտք է ուստի հողը պատրաստել զոր պարարտացնելու համար կրնայ գործածուիլ եղջիւրներ, բրդէ քուրջեր եւ կաշոյ կտորներ : Թէ որ երկիրը չոր է, լաւ է ծառերը աշնան ժամանակ տնկել քան թէ գարնան. ծառոց արմատները շատ խորունկ թաղելու չէ եւ հողին երեսը՝ ծառոց բուրդիքը աղբով ծածկելու է :

Բանջարեղինաց պարտեգ : — Նոյեմբեր ամսոյ մէջ առշապալի տեսակները լաւ է տեղափոխել. այս ամսոյ մէջ կրնան ցանուիլ ալպանախ եւ մադսանուս զորս կարելի է ամբողջ ձմեռը հողին մէջ թողուլ առանց քաղելու : Այս ամսոյ մէջ նաեւ պէտք է տնկել կաղամբի (շահանա) տեսակները, հեկիկարներու կոթերը կտրելու է, գէշ խոտերը քաղելով, եւ եթէ ձմեռը շատ ցուրտ ըլլայ՝ ցորենի կամ վարսակի հողով զանոնք ծածկելու է :

Զոռմանքեան պարտեգ : — Նոյեմբեր ամսոյ մէջ պէտք է ներս առնել ջերմանոցի տունկերը՝ սկսելով նախ ամենէն փափուկներէ. այս գործողութիւնը պէտք է ընել երբ օդը պայծառ է եւ հարկ է նախ մաքրել տունկերը եւ իրենց ամանները : Պէտք է տնկել այս միջոցին մանիշակ, անուուկ (mango)

sotis) եւ սոխի վերաբերեալ ծաղիկները ինչպէս, չափայիգ (anémones), յասմիկ (jacinthes), կակաչ կամ ըպի (tulipes), ներգիս (narcisses), հրանունի կամ ճիւղիւն չիչեյի (renoncules), զերեմ (jonquilles) եւ այլն:

Այս ամսոյս մէջ նաեւ այս տեսակները պէտք է դադարի. կամ չիչի մէջ դնել երբ կուզուի ժամանակէն յառաջ անոնց ծաղիկը հասցնել: Պէտք է ջերմանոցները պազ եւ հողերը օգտակար վիճակի մէջ պահել. տունիկերը միշտ խնամելու եւ հսկելու է որ մաքուր բլլան որպէս զի չփտան:

Մ. Ա.

ԱՐՁԱՍՊԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ժամանակէ մ'ի վեր Գաղղիոյ երկրագործական թերթեր հողագործաց ուշը կը հրաւիրեն արջասպի (sulfate de fer) սաճխալորդ, կարեւորութեան վրայ հողերը պարարտացնելու համար:

Յայտնի է թէ շատ մշակուած երկիրներ այլ եւս բաւական երկաթ չը պարունակելով տկարացած կըլլան եւ հարկ կըլլայ արհեստական միջոցներով տալ հողին այն երկաթի մասունքները յորմէ զրկուած է:

Ստուգուած է նաեւ թէ պտղատու ծառերու եւ այգիներու հիւանդութիւնք կրնան դարմանուիլ եւ բժշկուիլ արջասպի գործածութեամբ որ դիւրագին նիւթ մ'է եւ ամենուրեք կը գտնուի: Կրային երկիրներու համար մանաւանդ աղբին հետ երկաթ պարունակող նիւթեր խառնելն օգտակար է:

Ամենուն ծանօթ է նաեւ արջասպին հակափտեցուցիչ եւ առողջապահիկ յատկութիւններն երբ աղբի եւ բորակային (azoté) նիւթերու հետ խառնուին:

Շատ մասնագէտք համբերատար եւ

երկայն փորձերէ յետոյ մէկ եկտար հողի համար 65 քիւ արջասպ խառնելով սովորական աղբին հետ, ցորենի համար 6 օ, առաւել արգիւնք յառաջ բերած են, ճակնդեղի համար 23 օ, բազադէսի համար 40 օ, բակլայի համար 71 օ. եւ դաշտաց մարգի համար 99 օ. ասկէ զատ նոցա բերքը տարւելածութեան ենթարկելով, տեսակին լաւութեան մասին եւս առաւելութիւն գտած են:

Այսպիսի կարեւոր ստուգութիւնք չէին կրնար անտես մնալ, ուստի եւ Գաղղիոյ բժշկական ճեմարանը այս խնդրով զբաղեցաւ:

Մենք եւս կը յորդորենք մեր երկրագործները, ցոյց տալով իրենց արջասպը իրրեւ ածան պարարտացուցիչ նիւթ, որ փորձ մ'ընեն գոնէ փոքր կտոր հողի մը վրայ:

Մեր երկրագործք՝ հիւանուրց աւանդութիւնները շարունակելով գոհ կըլլան եւ նոր փորձեր ընելու սովորութիւն չունին. սակայն հողին մշակութեան մէջ փորձ եւ գործնականութիւն միշտ արգիւնաւոր կըլլան եւ անտարակոյս եմք որ եթէ փորձեն եւ որոնեն երկիրը, մանաւանդ երբ կարելի է ընել զայնս առանց մեծ ծախսերու, պիտի տեսնեն թէ իրենց քանքերը յաճախ պիտի վարձատրուին:

Ա. Մ.

ՈՐԹԱՃՃԻՒՆ ԴԷՄ ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆ

Աշխարհաւեր որթածճին (Phylloxera vastatrix) Աւստրիոյ-Հունգարիոյ այգեջատ երկիրներն սկսած է յառաջ գալ եւ արգէն Պուտաբեշթէ ասդին անցած դէպի Վիէննա կը յառաջանայ: Այս պատճառաւ սկսած է Աւստրիական ուսումնականութիւնն ամէն փորձ փորձել այս մեծ չարեաց առջեւն սո-

ներու: Այսպէս Արատ գինեշատ քաղաքին Մայէր անուն գինեվաճառն փաւլիս գիւղի այգիներուն վրայ՝ որ որթաճճիէ բռնուած են, փորձ մը ըրաւ՝ որ առաջին տարին արգէն յաջողած է: Մայէր շատ փորձեր ընելէն ետեւ գիւղացւոյ մը խորհրդոյն անսպով՝ հիւանդ որթատնկոյն արմատը կը փորէ եւ հողէն բոլորովին կազատէ եւ կէս լիտր արջառամէզ կը լեցնէ ամեն մէկ որթոյն արմատին վրայ, այնուհետեւ արմատն աղբով կը պատէ վրան ալ հող կը լեցնէ: Որթատնկերն որ արգէն դեղնցած էին եւ ամենեւին պտուղ չէին տուած, այս տարի նոր զօրաւոր ծիրեր արձակելու են եւ շատ պտուղ են տուած: Որովհետեւ որթաճճիին ջնջումն թէ՛ ընդհանրապէս գինեգործութեան եւ թէ՛ ի մասնաւոր իւրաքանչիւր գաւառաց երջանկութեան համար մեծ նշանակութիւն ունի, պէտք են մասնագէտք եւ ամեն այգեգործք այս փորձն ընել, որ այնպէս դիւրին եւ թեթեւագին է, եւ ընդհակառակն բնաւ վնասակար չի կրնար ըլլալ:

ՀԱՆԴԵՍ ԱՍՍՕՐԵԱՅ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԵՐԵՍԻ ԿԱՐՄԻՐ ԲԻԾԵՐՆ ԶՆՁԵԼՈՒ ՄԻՋՈՅ

Ելակն հզմելով երեկոյիդ երեսին վրայ կապէ՛ եւ առաւօտուն միայն լուսնալով կ'անհետին այդ բիծերն դիւրութեամբ:

ՔԹԻ ԱՐԻԻՆԵԼՈՒՆ ԴԵՄ ՄԻՋՈՅ

Հետեւեալ երկու միջոցներու գործածութիւնն բաւական մեծ յաջողութիւններ գտած են:

1. Հիւանդին երկու ձեռքերն գլխէն երբ բռնելով, խոնաւ թաշկինակ մը

նորա դէմքին վրայ դնել, արիւնահոսութեան ատեն:

2. Մէկ կամ երկու թէյի գրգալ հասարակ աղ տաք ջրոյ մէջ հալեցնելով, փոքրիկ շիշիկայի մը միջոցաւ ընդունքներուն մէջ մոցնել:

ԶԵՐՄԻ ԴԵՂ

Փառնականջին (oseille) կամ (գուզուգուլաղը) հիւթը հանելով խառնել կէսուակէս ճերմակ լաւ գինեոյ հետ, որչափ որ հիննայ այս բաղադրութիւնը այնչափ կաւելնայ նորա ագդեցութիւնը: Օրը երկու պղարի ըմպելիքի գաւաթ գործածելով անկէ, ամենամեծ եւ սաստիկ ջերմերն իսկ կը բուժին: Այս գաղանիքը այն հոովմայեցիներէն ճանչցուած է որք չարունակաբար ջերմ տիրող ճախճախուտ տեղեր կը բնակէին:

Թէ ԻՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՀԱՆԳԶԻԼ

ՇՈԳԵԿԱՌԱՅ ՄԷՋ

Երկար ճամբորդութեանց ատեն, չուգեկառաց մէջ քնանալու եւ հանգչելու միակ միջոցն է, կռնակն չոգեգործւոյն դարձնելով նստիլ, զի այս դիրքին մէջ եւ կառաց չարժմամբ արիւնը գլխէն կը հեռանայ, որով հանգիստ եւ թեթեւ քուն մը յառաջ կրնայ գալ: Իսկ հակառակ պարագային գլխու խիստ ցաւ մը եւ անհանգստութիւն կը պատճառէ:

ԾԽԱԽՈՏԸ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԻԿ

ՏԵՍԱԿԷՏՈՎ

Ծխելու տարօրինակ սովորութիւնը երեք գար առաջ յԱմբրիկայէ յԵւրոպա բերուեցաւ: Այս նորաձեւութիւնը հարուստներէն սկսելով ժողովրդեան միջակ եւ հեռագհեա՛ ստորին եւ աղքատ դասերուն մէջ տարածուեցաւ: Սկիզբները միայն այրերը կը ծխէին, բայց հիմա այնքան ընդհանրացած է այս

ախտը որ մինչեւ անգամ կանայք, օրիորդք, պատանիք եւ տղայք իսկ կը ծխեն, այնպէս որ տարին ամբողջ Տաճկաստանի մէջ մօտ տասն միլիոն քիլոկրամ ծխախոտի սպառումն կ'ըլլայ:

Արդ ծխախոտի սովորութիւնը առողջութեան օգտակար է թէ վնասակար. այս խնդիրը լուծելու համար պէտք է քննել նախ նորա քիմիական բաղադրութիւնը եւ նորա պարունակած նիւթոց յատկութիւնները:

Ծխախոտը կը պարունակէ հետեւեալ թթուները (acides), ծծմբային, քլորալային, բորակային, փոսփորային, քացախային, գառնականջային եւ ուրիշ թթուներ որոց քանակութիւնն համեմատաբար չատ նուազ լինելուն, առողջութեան վերայ ազդեցութիւն չունին: Բայց նորա պարունակած ամենէն վնասակար բուսական տարերքներն են. նիկոտին (nicotine), կապուտակաջրային թթու (acide cyanhidrique), ամօնիաք, գօլլիտին (collidine), բնածխոց թթուածնատ (oxyde de carbone), բնածխային թթու, եւ այլ ինչ մը իւզային եւ հոտաւէտ նիւթեր որք դեռ լաւ ստուգուած չեն եւ որոնք կազմեն ծխախոտին նողկալի հոտը կտմ ըստ ծխողաց անոյշ քուրումը:

Ծխախոտին պարունակած այս ամեն նիւթերուն եւ նոցա ազդեցութեան վերայ հետզհետէ պիտի գրենք այսուհետեւ՝ նպատակ ունենալով ցոյց տալ ծխելու զեղծումէն յառաջ եկած վնասներն, եւ համոզել ու լսաւորել թէ հարուստը եւ թէ աղքատը. առաջինը դիւրակեցիկ միջոցներով՝ աւելի դիւրութեամբ կը մատնուի այս ախտին. իսկ երկրորդը ստիպուած է իւր օրականին մի մասն զոհել նորա, զրկելով կինն եւ զաւակները կենաց կարեւոր պիտոյքներէն: Այս աղետալի սովորութիւնը՝ թէ առողջութիւնը կը խանգարէ եւ թէ խնայականութիւնը կը նուաստացնէ մանաւանդ պատան-

եաց եւ երիտասարդաց որոց գործարանք դեռ կատարելագործեալ չեն:

Պէտք է յիշենք նաեւ թէ ծխելու սովորութիւնը բազում հրդեհներու եւ հետեւաբար նիւթական անհուն վնասներու պատճառ կ'ըլլայ. իսկ ծխախոտի մշակութեան համար քանի քանի արտաւար բարերեր երկիրներ սահմանուած են արդեօք որ կրնային մարդոց եւ անասնոց պիտանի սննդական նիւթեր հայթայթել:

Յառաջիկայ թերթերնուս մէջ պիտի բացատրենք թէ ծխախոտի ծուխը ինչ տարերքներ կը պարունակէ եւ որոնք են նոցա հետեւանքները:

Մ. Ա.

ՍԵՂԱԹԻՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԻԿ ԽՐԱՏՆԵՐԸ

1. — Հում միս մի՛ ուտեր.
2. — Չեփուած կաթ մի՛ խմեր.
3. — Պիք փազարը ծախուած, գործածուած զգեստ եւ մանաւանդ ֆլորի մի՛ հագնիր:
4. — Աղբիւրը չգիտցած ջուրէդ մի՛ խմեր:
5. — Ամեն ճանչցած ճաշարանէդ կերակուր մի՛ ուտեր:
6. — Չգիտցած եւ չճանչցած սափօրիչիդ մի՛ ածիլուիր:
7. — Սանա օթէլները մի՛ պառկիր:
8. — Մարմինդ քրտինքոտ եղած ատեն պաղ ջուր, պուզը շերպէք մի՛ խմեր:
9. — Անօթի եւ հոգնած եղած ատենդ պաղպաղակ (solesmorina) մի՛ ուտեր:
10. — Կերակուր ուտելէ անմիջապէս ետքը՝ պաղ ջուր, պուզը շերպէք կամ պաղպաղակ որչափ որ կը կարծուի թէ մարսողութիւնը կդիւրացնեն, ընդհակառակն գիտցիր թէ մինչեւ երկու

երեք ժամ յետոյ մարտոզութիւնը կըր-
նան խանգարել:

ՏԲ. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ

Ծան. — Առողջաբանական թուրք
լրագրէն՝ որ կհրատարակուի չարաթը
մի անգամ խմբագրութեամբ արքունի
պալատան բժիշկներէն Տօքթօր Իւթիւ-
ճեան Պէյի:

ՈՒՏԵՍ

ԱՄԵՆԱԶՕՐԱԽՈՐ ՈՒՏԵՍԸ

Բնաճերմակ պարունակելու մասին՝
գրեթէ մօր կարիւն կը նմանի վարսակը,
(եռւաֆ) ճարպի եւ քնաղի կողմէն՝ կը
գերազանցէ մեր բոլոր ցորենատեսակ-
ներ. ուրիշ շատ մը խիւսեր՝ իրենց ան-
համութիւն անուշեղու համար այլ եւ
այլ դեղանիւթերու կը կարօտին, բայց
վարսակը բնական անուշահոտութիւն
մ՝ ունի ու համեղ են իր խիւսերը:

Վարսակի ալիւրէ ապուրով կրնան
սնիլ ծրծկեր մանուկներ ու մանկական
ալիւրի ամենալաւ տեսակներ վարսա-
կի ալիւրի խիւսերն են: Լաւ է, որ
ամեն տկար եղողները վարսակի տած
(լաբա) ու սըսրունք (հէրլէ) ուտեն ա-
մեն օր, նայնպէս դեղնախտաւոր աղ-
ջիկներ ու հիւանդ տղաբերքով նուա-
զած կիները, որով շուտ մը գոյն ու
կերպ կառնուն անոնք: Տժգոյն ճողած
մանուկներուն ալ լաւ կուգան այս
խիւսերը, մանաւանդ դպրոցը յաճա-
խելու տարիներու մէջ. թէ հիւանդ ու
թէ առողջ՝ կրնայ օգտիլ ամէն ոք
վարսակէն:

Այն ամենամանգարար ուտելիքը, որ
վարսակէն կը շինուի, տածն է, ասոր
համար ալ պէտք է վարսակի սըսրունք
(խոշոր ծեծուած) լեցնել եռացած աղ
ջրի մէջ, եւ շարունակ խառնելով մեղ-
մօրէն եփել, ու քիչ մը կարագ ու չա-

քար զարնել յետոյ անոր հետ: Այն
ատեն կրակէն վար կ'առնուի տածը,
երբ այնչափ պնդացած է որ դգալը
կը կայնի անոր մէջ: Մանուկներու հա-
մար սքանչելի ուտելիք մըն է այս
տածը:

Վարսակի սըսրունք (հէրլէ) սննդա-
կան մեծ արժէք մ'ունի, եւ սուրճի
տեղն ալ կը բռնէ: Այս սըսրունքը շի-
նելու համար անձ գլուխ դգալ մը վար-
սակի լուացուած սըսրունք կը խաշեն
1 $\frac{1}{2}$ —2 ժամի չափ, քիչ մը աղի ու
լիմօնի քիչ մը քամուք, չաքար ու քա-
նի մը չամիչ կը նետեն անոր մէջ. երբ
կէս ժամի չափ ալ եփուի կարագ կը
զարնեն անոր հետ, ու վարսակի սըս-
րունք կ'ունենան:

Վարսակի ապուր դիւրաւ կը պատ-
րաստուի, բայց ասոր օգտակարութիւ-
նը վերոյիշեալ ուտեստներէն նուազ է.
անձգլուխ դգալ մը վարսակի ալիւր
պէտք է հարել քիչ մը ջրի հետ, ու
կամաց կամաց եփուող ջրի մէջ կը լեց-
ուի, որ քիչ մը աղ ու կարագ ունի իր
մէջ, ու շարունակ կը խառնուի. երբ
նորէն եռայ ապուրը, նորէն կը խառ-
նուի, ու քառօրդ ժամ ալ մաղմաղ
կրակի վրայ պճպճալէն վերջ վար կ'առ-
նուի:

Վարսակի լւնպէլիֆ. զովուէկ, ջղերը
ու ժովցնող, ամառնատաքի ատեն ծա-
րաւը անցնող դեղաջուր մըն է, եւ
շատ լաւ կուգայ գիւղացիներուն հունձ-
քի ատեն: Կէս լիտրա մաքուր ու
լուացուած վարսակ պէտք է լեցնել
4 լիտր ջրի մէջ ու այնչափ խաշել, որ
ճաթուտին անոր հատիկները: Երբ ե-
ռալով կէսի իջնէ ջուրը, մաքուր լա-
թով մը պէտք է քամել ու քիչ մը մեղր
կամ չաքար նետել անոր մէջ, յետոյ
նորէն եռացնել ու հողէ ամանի մը մէջ
դնելով ներքնատունի մէջ պահել, եւ
յետոյ շիշերու կամ գաւաթներու մէջ
լեցնել, բայց զուտ ու անգիրտ (թոր-
թսւսուղ): Գլխաւորաբար վարսակի

բնաղ կը պարունակէ այս ըմպելիք, նոյնպէս քիչ մը բնաճերմակ եւ օսլայ, ու լիմոնի քանի մը կաթիլ քամուքի հետ, կը խմուի, պաղ կամ քիչ մը տաք, եւ օրը 4 գաւաթ: Այս ըմպելիքը արեան խառնուածքը կը զովացնէ, կը սնեցնէ եւ կը բարեփոխէ, նիւթերու փոխարկութիւնը կը դիւրացնէ, մանաւանդ երկկամանց զտելու գործողութիւնը: Երկկամանցաւի ատեն կարեւոր ծառայութիւններ կ'ընէ, նոյնպէս ամեն տեսակ յօգախտի, հիւթերու ընդհանուր խանգարման ու բոլոր տենդացաւերու ատեն:

Վարսակի ալիւրի ջուրը շուտ եւ դիւրին կերպով կը շինուի, բայց վարսակի խմելիքէն վար է իր արժէքը: Քիչ մը պաղ ջրի մէջ քառորդ լիտր վարսակի ալիւր պէտք է հարել, յետոյ 2—3 լիտր եւ ջուր լեցնել անոր վրայ, եւ 75 կրամ փոշի չաքար նետել անոր մէջ: Խմելէն առաջ պէտք է ցնցել այս ջուրը:

Թարգմանեաց ի Գեղմաներեկն

Կ. Մ. ՏՈՒՏՈՒԽԵԱՆ

ԿԱԹԵԿԵՐ ՏՂԱՅՈՅ ԾԱՐԱԻՐ

Շատերը կարծեն թէ ծարաւը յագեցնելու համար բաւական է որ եւ է հեղուկ ըմպելի մը մտցընել սննդական գործարանաց մէջ. ուստի ընդհանրապէս ընդունուած է թէ կաթը հեղուկ սնունդ մը ըլլալով՝ կարող է միանգամայն կաթնիկեր տղայոց ծարաւը անցընել: Ասի մեծ սխալ մ'է:

Կաթը որ ամենակատարեալ սնունդ մ'է, կը յագեցընէ քաղցը, բայց ոչ միայն կարող է ծարաւը յագեցընել այլ ընդհակառակն աւելի եւս կը բորբոքէ զայն՝ երբ քիչ մը ժամանակ կաթը ստամոքսին մէջ մնալէ յետոյ, մարսողութեան գործողութիւնը կը սկսի: Հետեւաբար մայրերը եւ ստընտուք մեծապէս կը զարմանան տեսնե-

լով որ իրենց մանուկը առատ կաթ ծծելէն կէս կամ մէկ ժամ վերջը կարծես բան մը կը խնդրէ չարժեքով եւ կանչուռուտելով, եւ փոխանակ քիչ մը ջուր տալու, տգիտաբար կրկին կաթ կուտան մանկան կանչիւնները դադարեցընելու համար, որով խեղճին արդէն լեցուած ստամոքսը կը ծանրացընեն եւ նոր սկսած մարսողական գործողութիւնը կը խանգարեն:

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԳԱՐԵՋՈՒՐ ՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ

200 լիտր ջուր պարունակող տակառի մը մէջ 6 քիւօ գարի՝ նոյնչափ չաքարի դիրք (mélasse) գնելով յաւելցընել վրան 1 1/2 քիւօ գայլուկ (houblon) եւ 1 լիտր գարեջրոյ խմոր. թողլու է որ լաւ մը խմորի (սնայալանմախ) եւ երբ սկսի պայծառանալ՝ կրնայ գործածուիլ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ա. Դ. Ն

Քիմիական կազմութիւն աղի. Ի՞նչ է աղն. օդորդ մարմին մ'է՞ թէ ոչ բաղադրեալ: Եթէ հալոցի մը մէջ ջերմութեան ազդեցութեամբ աղը հալեցնենք եւ հալած մարմնոյն մէջ ընկղմենք զօրաւոր բարդի մը երկու բեւեռները յայնժամ տարբաղադրութիւն մը տեղի պիտի ունենայ ելքարական հոսանքին շնորհիւ: Դրական բեւեռէն դուրս պիտի ելնէ խոռ անուամբ զօրաւոր համ մ'ունեցող եւ կանաչիկէ կազ մը: Միեւնոյն ժամանակ ժխտական բեւեռին վրայ պիտի ժողովին հալած գնտիկներ որք եթէ հաստատուն վիճակի վերածուին, արծաթի նման մետաղական փայլ մը պիտի ստանան, օգին ազդեցութեան ներքեւ ամենայն դիւրութեամբ ժան-

գոտելով: Սոյն մետաղը կը կոչուի Սօսիում:

Եւքարական սոյն փորձը հաստատեց թէ՛ հասարակ աղը կազմուած է Քլօրէ եւ Սօսիումէ:

Օգտակարութիւնն. — Աղը կարեւորագոյն դեր մը կը կատարէ կենդանեաց ներքին կազմակերպութեան մէջ: Համայն կենդանեաց եւ մասնաւորաբար մարդոյ արեան բաղադրութեան մէջ կը մտնէ, կերակրոց գլխաւոր եւ սնուցիչ տարրն կրնայ նկատուիլ:

Ամեն ուրեք տարածուած է եւ հասարակ կերակուրներն իսկ կը պարունակեն զայն: Կը պատմուի թէ՛ Ռուսիացի ազնուականներ ուզելով խնայողութիւն ընել, օր մը իրենց գիւղացիներն աղէ գրկեցին. դժբախտ գերիներն ծանրապէս հիւանդացան եւ իրենց հիւանդութեան միակ դարմանն կրկին աղի գործածութիւնն եղաւ: Բնախօս մը յիշեալ իրողութիւնը ուզած է իւր անձին վրայ փորձել. երրորդ օրը զգալի եղած է աղի պակասութիւնն որովհետեւ բոլոր իւր սննդական գործարաններն խանգարուած էին առ ի չգոյէ աղին: 1870 ի, Մէքի պաշարման միջոցին, աղի պակասութիւնը յոյժ զգալի եղաւ. ամեն սնունդ, միս, հաց, բանջարեղէն անհամ կ'երեւէին եւ գրեթէ անմարսելի:

Ինչպիսի դեր կը կատարէ աղն սննդաւորութեան երեւոյթից մեջ: Աղի գործածութիւնն կը յաւելու մարմնոյ ներքին այրումը, ուսկից յառաջ կուգայ արեան գնդակներուն բազմանալն: Եթէ ոք երկու ամիս անընդհատ օրը 10 կրամ աղ առնէ, արեան գնդակներն պիտի բազմանան 26-29 համեմատութեամբ եւ միեւնոյն ժամանակ ջուրն ու հաւկիթին ճերմկուցը զգայաբար պիտի նուազին:

Միլն Էսուարսի դիտողութիւնն. — Միլն-Էսուարս, Գաղլիացի երեւելի բնապատումը, աղի սպառման վրայ

գրած խիստ կարեւոր աշխատութեան մը մէջ հետեւեալ թուերով կը յայտնէ մեզ թէ՛ իւրաքանչիւր փարիզցի տարեկան օրքան աղ կ'սպառէ: ֆիլօկ. կուալ

6,	500	չափահաս անձի համար
4,	500	կնոջ մը համար
2,	500	տղայոց եւ երիտասարդաց համար, երկուսն:

Մեծ. բնապատումը անցնելով Բրիտանական երկրաց վրայ, հոն եւս նոյն հաշիւներն եւ փորձերն կատարելով, տեսած է թէ՛ Անգլիացիք շատ աւելի աղ կ'սպառեն քան Գաղլիացիք:

Միսը աղելու քեղանակներ. — Ամեն ժամանակաց մէջ, մարդիկ ջանացած են արգիլել սննդական մարմնոց ինքնաբեր տարբաղադրութիւնն, զայնս երկար տոտեն կարենալ պահելու համար: Գործարանաւոր մարմնոց պահպանման ամենահզօր միջոցն նոցա զօրացումն է. աղը կրնայ սոյն բարեբար ազդեցութիւնն ի գործ դնել. ամեն տոտն տիկին գիտէ թէ՛ աղած մսին ծանրութիւնը կը նուազի, աղն կենդանային նեարդներուն մէջ գտնուող ջուրը կառնու եւ երբ հեզանիւթը զատուի մսէն, յայնժամ միսը կը չորնայ: Ջուկն, հաւկիթն, բանջարեղէնն նմանօրինակ կերպիւ կըրնան պահուիլ:

Միսը աղելու գաղտնիքը շատ հին է. Հոմերոսի մէջ յիշուած է. քսո Հեռոդոտ պատմչին, հին Եգիպտացոց ծանօթ էր: Իսկ այսօր աղելու սովորութիւնը յոյժ ընդհանրացեալ է. այն մսերն զորս հարկ է աղել, խոզի եւ եզան միսն են. գալով աղին, պէտք չէ ամեն տեսակ աղ գործածել: Լաւագոյնն է նուրբ հատիկներով սպիտակ աղը որ իւր մէջ պարունակէ մի քիչ ֆլօրիւր սթ մանիէզիում (chlorure de magnésium), Բորթուկալի աղուճակներն սոյն գործածութեան համար մեծ համբաւ կը վայելեն: Աղուելու պահանջեալ միսն պարտի ամե-

նայն խնամօք կտրուիլ, ոսկրներէն եւ ամեն տեսակ յոռի միացորդներէ անջատուիլ: Բազմաթիւ համաչափ կտորներու բաժնուելէն յետոյ մաքուր եւ պաղ մարմարիոնի մը վրայ կը դրուին:

Խոհարարը կ'աղէ եւ ապա տակառին մէջ դնելով՝ իւրաքանչիւր խաւին վրայ աղի բաւական մեծ քանակութիւն մը կը դնէ: 8-10 օր տակառին մէջ մնալէն յետոյ, կրկին դուրս կը հանուին եւ միեւնոյն գործողութիւնը կրենէն զինի, երկրորդ տակառի մը մէջ կը դրուին:

Եթէ կ'ուզենք մսի մեծ քանակութիւն մ'աղել, հետեւեալ եղանակն ամենէն օգտակարն է: Պէտք է զընել միսն ընդարձակ ընդունարանի մը մէջ, ամեն կողմանէ դոց որոյ մէջ պարունակեալ օդը կրնանք պարպել օդահան մեքենայի մը միջոցաւ: Երբ օդը պարպուի, ճնշումն կ'սկսի նուազիլ, միսը կուռի, եւ երբ պարապուութիւնն ամբողջովին գոյանայ, ծաւալը կը մեծնայ: Յայնժամ ծորակի մը շնորհիւ հարկ է մտցնել ընդունարանին մէջ բազադրութիւն մը որ պարունակէ 2-3 մաս աղած ջուր առ իւրաքանչիւր 100 մաս: Սա կը մոռնէ պարապութենէ մեծցած մսին ամեն ծակտիկներուն մէջ եւ մի քանի վայրկեանի մէջ ըստ բաւականի ամեն կողմ կը թափանցէ: Յետ սոյն գործողութեան, ընդունարանէն դուրս կը հանեն միսը եւ մի քանի օր քամելէն յետոյ, տակառներու մէջ կը դնեն եւ հեռաւոր երկիրներ կ'ուղարկեն:

Այսպէս պատրաստուած միսը աւելի ոննդարար է եւ հասարակ եղանակաց հետ բազդատմամբ առաւել արտօթելի համ մը կ'ունենայ:

Այսչափ բաւ համարելով այսօր աղի վրայ, երկրորդ յօդուածի մը նիւթ ընել կը խոստանանք աղի երկրորդական գործածութիւնն եւ իւր դերն առսին կենաց մէջ:

Մ. Գ. ՄՕՋԵԱՆ

Լուացփի նոր եղանակ մը

Հետեւեալ նոր եղանակաւ սովորաբար վատնուած ժամանակին կիսով եւ խիստ չափաւոր ծախքով ճերմակեղէններն կրնան մաքրուիլ, ինչպէս:

Մէկ քիլօ ճերմակ աճառը մանրելով եփել 2 լիտր ջրոյ մէջ մինչեւ որ բոլորովին հալի, յայնժամ խառնելով 23 լիտր տաք ջրոյ հետ՝ յաւելցնելու է մէկ ապուրի գրգալ քիւիմէնթին բուհը (essence de térébenthine) եւ երկու դրրգալ թանթըռնիկ (alkali) կամ պարզ մոխիր եւ լաւ մը խառնելէ յետոյ՝ պէտք եղած քանակութեամբ լաթերն այս բազադրութեան մէջ ձգելով տաշտին վրայ գոցելու է եւ երկու ժամ դադարէ վերջը պարզ ջրէ անցնելով կապոյտ ներկելու է:

Ի Գաղղիական

ԵՐԿԱԹԻ ԿԱՄ ՊՈՂՊՍՏԻ ԺԱՆԳԸ

ՀԱՆՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՅ

Պէտք է առնել՝ հաւասար չափով բեւեկնի իւղ (քիւիմէնթին եաղը) եւ հալած մեղրամոմ, եւ խառնել մէկ մէկի հետ, յետոյ լաթ մը թաթխելով այս խառնուածքի մէջ, եւ բարակ մը երկաթին կամ պողպատին վրայ քսելով չփել մինչեւ որ քիչ մը փայլունութիւն ստանան:

Ի Գերմաներեն

ՍՈՒՐԺԻ (խանիկի) ԲԻԾԵՐԸ ՀԱՆՆԵԼՈՒ

ՄԻՋՈՅ

Պէտք է սլարգ քլիսէրին (առանց հոտի) քսել լաթի մը բիծ եղած տեղերը, յետոյ գաղջ ջրով լուանալ զանոնք եւ չրջանք (քերս) կողմէն արգուկել (խրիւ ընել): Այս միջոցը այնչափ լաւ է, որ լաթի մը ամենապափուկ գոյներուն անգամ չի վնասեր:

Ի Գերմաներեն

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ

ԳԵՂԵՅԻԿ ԽՕՍՖԵՐՈՒ

Մարդս չէ որ բարեկամներ ունի,
այլ երջանկութիւնը:

Պէտք չէ երբէք թշուառները ծաղ-
րել. ո՞վ վստահ է միշտ երջանիկ ըլ-
լալու:

Ամեն արուեստի մէջ մեռեալներ կան
որ կը շարունակեն ապրիլ եւ ողջն որ
երկար առնէն ի վեր մեռեալ են:

Զ'կայ սխալ մ'որ չը հատուցուի:

Եթէ մարդու գէշ մի միայն երջանիկ
ըլլալ, շատ դիւրին պիտի ըլլար այդ.
բայց կ'ուզէ ուրիշներէն աւելի երջանիկ
ըլլալ եւ այս գրեթէ միշտ գժուար է,
որովհետեւ ուրիշները իրենց եղածէն
աւելի երջանիկ կը կարծենք միշտ:

Շողքորթին նպատակն է հաճելի ըլ-
լալ, իսկ բարեկամին նպատակը օգ-
տակար:

Զուարթութիւնը կենաց ամենէն մեծ
հրապոյրն է:

Իմաստունը հոգւոյ բժիշկն է:

Փիլիսոփայն իմաստութեան եւ ճշ-
մարտութեան սիրահարն է:

Պատիւն անեղբ եւ խորթուբորդ
կղզի մ'է. երբ մարդ անկէց դուրս
եկայ ալ կարելի չ'է հոն դառնալ:

Երբ մէկը մեր սենեակէն ներս մտնէ,
պէտք է աւելի մեր անձին վրայ սքան-
չանայ քան թէ՝ մեր կահ կարասւոյն:

Երբէք սքանչացող մ'ապուշ չ'թուիր
յաչս սքանչացողին:

Զ'կայ բան մ'որ մարդուս բարեկամ-
ներ հայթայթէ որքան լաւ կերուխումն:

Խեղացի մարդը աւելի շուտ կերթայ
ոտքով՝ քան յիմար մը կառքով:

Երկիրը հերկողէն աւելի տկար ըլ-
լալու է:

Աշխարհի մէջ առաքինութիւնը միշտ
հալածուած է:

Իւր որդին գովեն՝ ինքն իր վրայ
պարծել է. իսկ իւր հայրը պարսաւեն՝
ինքզինքն անարգել է:

Կան մարդիկ որ կը գանգատին բնու-
թենէն՝ վարդերուն փուշեր դրած ըլ-
լալուն համար. իսկ ես շնորհակալ
կ'ըլլամ անոր՝ փուշերուն վարդեր դրած
ըլլալուն:

Աստուած մարդուս երկու ականջ եւ
մէկ բերան տուած է, որպէս զի աւելի
մտիկ ընէ քան թէ խօսի:

Որ եւ է պարագայի մէջ օտարներէ
օրինակ առնելը հայրենասիրութեան
դէմ մեղանշել է:

Այն մարդն որ կ'ուզէ իւր արժանիքն
ի հանդէս ածել թեթեւութիւ մ'է. իսկ
այն որ չը ճանչնար իւր արժանիքն
տխմար մ'է:

Բարիք մ'ստանալն դիւրին է, զայն
վայելելն է որ երջանիկ կ'ընէ:

Լոյս մը մարդը հովը կրնայ հրդեհ
մը պատճառել:

Արտասուքն աղբիւր մ'է ուր մեր
հոգին կը լուանք:

Անցեալ երջանկութեան յիշատակները
հոգւոյ խորշումներն են:

Աղօթքը հոգւոյ շնորհութիւնն է:

Միշտ պատրաստ եղիր մտիկ ընելու,
ծանր խօսէ եւ դժուարաւ բարկացիր:

Իւր արշալուսոյն առաջին ճառա-
գայթից տակ, ցօղին փալվուլուն չիթե-
րովն ողողուած երիտասարդութիւնն
առաւել ենթակայ է թառամելու:

Վատթարացեալ սրտով մարդէն կա-
րելի է գիտուն մը շինել բայց արուես-
տագէտ մը երբէք:

Փոխանակ դիտելու թէ՛ որչափ մար-
դիկ կան մեզմէ բարձր, դիտելու ենք
թէ՛ որչափ մարդիկ կան մեզմէ ստորին:

Եթէ գնես աւելորդը քիչ առնէն
պիտանին կը ծախես:

Իրաց ճշմարիտ արժանիքը ճանչնալը՝
աշխարհիս ամենէն մեծ ճարպիկութիւնն
է:

Մոլութեան յաղթելու միջոցն է խոյս
տալ անկէց:

ԱՐՇԵՍՏԱԿԱՆ

ԶՐԴԵՂ ԵՐԵՆԱԳՈՐԾԱՅ

Երենագործաց կամ մարսակողներու գործածած ջրդեղը (վերնիչ կամ ճիւղ) կը բաղկանայ,

Դեղին լաքա 750 կրամ.
Մազտաքէ (տամլա սաքըզը) 64 կրամ.
Աւքօլ 90 աստիճան 1 լիտրա.

Այս նիւթերը չիլի մը մէջ դնելով եւ բերանը լաւ գոցելով՝ կը հալեցնեն առանց տաքցնելու այլ շարունակ շարժելով: Այս ջրդեղը որ շատ գունաւորեալ եւ շատ հաստատուն է մանուկն կամ ընկուզէ կարասիները փայլեցնելու կը ծառայէ. երենագործք առանց զտելու եւ պղտոր կը գործածեն զայն:

Ուրիշ ջրդեղ մ'ալ կայ որ ձերմակ է եւ թէպէտ նուազ հաստատուն՝ բայց շատ փայլուն է եւ զոր կը գործածեն այնպիսի առարկաներու որք ստէպ գործածութեան եւ չիման ենթակայ չեն:

Այս վերջինը կը բաղկանայ հետեւեալ նիւթերէ:

Ջնարակ (Sandaraque) 250 կրամ
Մազտաքէ (տամլա սաքըզը) 64 »
Ռետին (չամ սաքըզը) 52 »
Վենետիկի թիրեմէնթին 64 »
Աւքօլ 85 աստիճան 1 լիտրա

Ջնարակը, մազտաքէն, ռետինը եւ աւքօլը չիլի մէջ կը դրուի եւ երբ լաւ մը հալին՝ թիրեմէնթինը վրան կը լեցնեն զոր նախ պէտք է զատ ամանի մէջ եւ տաք ջրոյ միջոցաւ հալեցնել. յետոյ լաթէ մը անցնելով՝ բերանը գոց չիլերու մէջ պահելու է:

ՊՈՂՊԱՏԸ ԾԱԿԵԼ ՔԱՐՈՒՐՈՎ

Պողպատ, ապակի կամ մարմարին ծակելու համար մաքրապոլ, պէտք է ծակելու տեղը թրջել քիչ մը թիրեմէն-

թինով՝ որուն մէջ քարուր (քեաֆիրի) լուծեալ ըլլալու է:

ՊՂՆՁԷ ԻՐԵՐԸ ԳՈՒՆԱԻՈՐԵԼՈՒ ԿԵՐՊ

Պղնձէ առարկայներու զոնազան տեսակ գոյներ տալ կարելի է հետեւեալ եղանակաւ:

Ասէթատ տը բլօն (Acetate de plomb) կրամ 20, Հիպօսիւլֆիթ տըսուտ (Hypo-sulfite de soude) կրամ 60, մէկ լիտրա ջրոյ մէջ պէտք է հալեցնել այս երկու նիւթերը եւ տաքցնել մինչեւ որ եռայ. պղնձէ իրերը լաւ մը մաքրելէ յետոյ սոյն հեղանիւթին մէջ թաթխելու է. ի սկզբան գորշ գոյն մը կ'առնուն եւ իրերը որչափ երկար ընկղմած մնան՝ հետզհետէ մանիշակագոյն, չազանակագոյն եւ կարմիր կ'ըլլան եւ յաջորդաբար ամեն աստիճաններէ անցնելով հոսի ուրեմն կապոյտ գոյն մը կը ստանան որ վերջինին աստիճանն է:

Վարժութիւն պէտք է ուզուած գոյնը ձեռք բերելու համար. յետոյ պէտք է ձերմակ ջրդեղ մը (վերնիչ) անցնել վրայէն որ գոյները պահպանելու կը ծառայէ: Մէկ լիտրայի համար պէտք եղած նիւթոց ծախքը 10-20 փարայով կ'ըլլայ, բայց յաջողելու համար լաւ խնամոց կարօտ է: Այս եղանակաւ կը գունաւորին ընդհանրապէս հագուստի կոճակները:

ՈՍԿԵԶՈԾԵԱԼ ՇՐՋԱՆԱԿԱՅ ՓԱՅԼ ՏԱԼ

Ոսկեզօծեալ շրջանակները որ փխսուած կամ աղօտացեալ են, կարելի է նորոգել հետեւեալ կերպով. ջրոյ մէջ լուծեալ սիլիքիտ քը քօքսս (silicate de potasse) փափուկ վրձինով մը շրջանակին քսելու է որուն վրայ անմիջապէս ցանելու է քիչ մը պղնձի ոսկեգոյն փոշի. յետոյ փչելու է որ աւելորդ փոշիները թափին եւ մաքուր սենեակի մը մէջ գոցելու է մինչեւ որ չորնայ:

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՎՏԵՄԲԵՐ ԱՄՍՈՅ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՆԼԻՔ
ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՔ

Պողոց պարսեզ. — Սոյն ամսոյ մինչեւ 15 ը կրնայ շարունակուիլ պողատու ծառեր տնկել, եթէ ձիւն եկած չէ. հակառակ պարագայի մէջ պէտք է սպասել որ սառոյցք թաւնան. կարելի է նորատունկ ծառոց ստորոտը աղբով ծածկել որպէս զի սառը չթափանցէ նոցա արմատին մէջ: Պէտք է պարտէզը հերկել եթէ այս գործողութիւն նոյեմբեր ամսոյ մէջ կատարուած չէ:

Հարկ է հսկել եւ միշտ մաքուր պահել պտղարանը, այսինքն զատել այն պտուղները որ փառած կամ ապականած են: Եթէ կը փափաքուի պտուղները ժամ յառաջ հասուն առնել, լաւ է զանոնք տաք սենեկի մէջ փոխադրել:

Բանջարեղիւնաց պարսեզ. — Մեռեալ եղանակ մ'է այս ամիս բանջարեղիւնաց պարտիզի համար: Պէտք է հերկել հողը առանց սակայն փերելու նորա կոյտերը որպէս զի սառոյցք թափանցելով զանոնք ճաթրտեցնէ: Ասկէ զատ պէտք է պարարտութեան համար պէտք եղած աղբերը պատրաստել եւ գործիները նորոգել:

Ծածկոցի ներքեւ՝ կրնան ցանուիլ սալաթա, ստեպլին (հալուճ) եւ մանր բոլկ (թուրփ) եւն. եթէ շատ ցուրտ չընէ, պէտք է ծածկոցը բանալ եւ օդ տալ:

Ջուարձութեան պարսեզ. — Սոխի վերաբերեալ տունները որք գարնան կը ծաղկին պէտք է աճապարել եւ տնկել թէ որ նոյեմբեր ամսոյ մէջ տնկելու ժամանակ եղած չէ: Եթէ ցուրտը սաստիկ ըլլայ՝ պէտք է զանոնք ծածկել չոր տերեւներով կամ յարգով զորս

հարկ է վերցընել երբ օդը մեղմանայ՝ փատութենէ զերծ պահելու համար՝ որ յաճախ կը պատահի երբ տունները երկար ժամանակ ծածկուած մնան:

Ջերմանոցի տունները շարունակ հրակելով՝ պէտք է չորցած տերեւները փերցընել. շատ քիչ անգամ ոռոգելու է զանոնք. եթէ օդը մեղմ՝ պէտք է ջերմանոցներու փեղկերը բանալ, բայց զգուշութեամբ գոց պահելու է երբ ցուրտ եւ մառախուղ ըլլայ:

ՎԵՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՆՈՒԱԶՈՒՄՆ

Վերջերս միջազգային ժողով մը գումարեցաւ ի Հռովմ. Եւրոպիոյ ամենէն նշանաւոր վիճակագիրներն եւ տնտեսագէտներն հոն աճապարած էին. Գաղղիա, Աւստրիա, Ալմանիա, Նորվեգիա, Իտալիա եւ Անգղիա բազմաթիւ ներկայացուցիչներ ունէին:

Նոյն ժողովոյ մէջ արտասանեալ ճառերէն, Պ. Վաշէր բժշկին «անցեալ դարէ հետէ մահուան նուազիւր» վերնագրով գրած տեղեկագիրը ամենէն աւելի կարեւորն էր:

Պ. Վաշէր ցոյց տուաւ թէ այս նուազումը ընդհանուր կերեւէր, եւ փորձն ալ կը տեսնուէր բազմաթիւ աշխարհաց մէջ:

Վերջին դարու մէջ (1770-83) ի Գաղղիա, ամեն հասակէ 34 առ 1000 կը մեռնէին ըստ Լորլասի եւ Քօնտորսէի, մինչդեռ այսօր 22 մարդ կը մեռնի առ հազար:

Միեւնոյն բանը այլուր եւս կը տեսնուի. Շուէտի մէջ 1740 է ի վեր լաւ վիճակագրութիւն մը կը կատարեն. վերջին դարուն մէջ, ննջեցեալներուն թիւը 28 առ հազար էր, մինչ այսօր միայն 17 է: Այնպէս որ Շուէտ-Նորվեգիոյ մէջ մահը այսօր ամենէն նուա-

զապոյն աստիճանի իջած է :

Միլանի հին դքսութեան մէջ 1774ին 41 առ 1000 էր մահն, մինչդեռ այսօր 28 է միայն :

Ի Հռովմ 1794-1800 մահն 39 առ 1000 էր, այսօր միայն 27 է :

Այս բարեբաստիկ նուագումը ուստի յառաջ եկած է : Արդեօք բժշկական յառաջդիմութիւնն է պատճառ նուագման մահու : Ոչ, դժբաղդաբար. Պ. Վաշէր, որ ականաւոր բժիշկ մ'է, կըսէ « յիրաւի, ոմանք բժշկութեան կը վերագրեն այս բանը, սակայն ըստ իս բուն պատճառը առողջապահիկ միջոցներն եւ պատուաստն են » (*) մահու նուագման պատճառներէն մին ալ, ճահիճներուն ցամաքացումն եղած է. սա Հոլանտիոյ եւ Զէյլանտիոյ մէջ զգալի ազդեցութիւն ըրած է :

Արմտեաց ազատ տուրեւառը եւ փոխադրութեանց դիւրին կերպերը սովի մեծ մասամբ անհետ ըրած են յ'Եւրոպական աշխարհից, որով մահն պակասած է : Թ'Եւրոպա ոչ միայն սովու աղետալի տարիներն անհետացան, այլ նաեւ սերունդներն աւելի զօրաւոր եւ դիմացկուն եղան. քանզի սովի հեռաւոր ազդեցութիւններ ունի, զորս Պ. Վաշէր ի յայտ ածած է :

Այլք եւս հաստատեցին Պ. Վաշէրի եզրակացութիւններն, այսինքն թէ, պէտք է հասարակաց առողջութեան մեծ հոգ տանիլ եւ գործադրութեան համար կարեւոր միջոցներն հայթայթել :

Արդիւնքը տեսնելու համար երկար ժամանակ սպասելու հարկ չպիտի լինի :

Իցիւ թէ մենք ալ կանոնաւոր վիճակագրութիւն մը ունենայինք եւ հոգ տանէինք հասարակաց առողջութեան. ժողովուրդն ալ ուշ գնելով առողջապահիկ միջոցներուն եւ սին ու ունայն խօսքերով ինքզինք չխաբելով՝

(*) Մենք կը կառնենք թէ մաքրութիւնը եւ խառնըման մեծ դեր ունին այդ մասին : Ծ. Խ.

աշխատելու է առողջ մարմնոյ տէր լինելու եւ իր կեանքն երկարածիք ընելու համար :

Դ. Կ. ՍԱՐԲԱՅԵԱՆ

Հացի սպառումը : Ստուգուած է, որ ցուրտ եղանակի մէջ ժողովուրդը աւելի հաց կուտէ քան թէ տաք եղած աւտեն, և տարբերութիւնը հարիւրին քսանի կը հասնի :

Առաջին գործակցական ընկերութիւնը հաստատուեցաւ 1844ին Րօչտէյլի մէջ ի Լանքաշայր, 28 գործաւորաց կողմէն 28 ոսկի դրամագլխով : Այժմ Լօնտոնայի գործակցական ընկերութեանց ոմանց բաժինները՝ ելած գնոյն 105 պատիկ արժէքը ունին : Գերմանիոյ մէջ Շուլց-Տէլլիշի ընկերութիւնք իրական դրամագլուխ մը ունին 18,500,000 անգլիական ոսկւոյ. եւ իրենց տարեկան գործառնութիւնք 1880ին 140 միլեօն անգլիական ոսկւոյ այսինքն 1,540,000,000, դահեկանի ահագին գումարին հասած են :

Ահա տեսնելու է թէ չարաթական կամամասկան փոքրիկ գումարներ վճարելով ինչ հսկայ գերծեր տեղի կունենան Եւրոպայի մէջ իհաշիւ գործաւորաց դատուն :

Թ. Մ. Տ.

Ա Ձ Դ

Տեսեսի ինչ ինչ թիւերն սպառած ըլլալով բաժանորդագրութիւնք առաջին հատորոյ համար այլ ևս չեն կրնար ընդունիլ, միայն՝ եթէ նոյն հատորն ունենալ կամեցողներու թիւն չատնայ, մտադիր ենք այն աւտեն կրկին տպագրել տալ. վասնորոյ կը խնդրուի որ այնպիսիներն իրենց կամքն մեզ իմացնեն :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նախապէս ծանուցած էինք՝ Միութեան ընդհ. ժողովոյ անդամք հրաւիրուած էին ի 18 հոկ. կիւրակէ օր, բայց նոյն օրը ներկայութեանց օրինական թիւն չի գոյանալով՝ առեանը չի բացուեցաւ, այլ կրկին հրաւէր դրնաց անդամոց՝ նոյ. 1 ին ժողով գումարելու համար, յորում ներկայ գրտնուեցան 22 անդամք եւ երկու անդամք՝ ալ բանաւոր պատճառաւ չի կրնալով ներկայ գտնուիլ իրենց քուէն յանձնած էին այլ ընկերաց:

Ժամը 5 1/2 ին առեանը բացուելով՝ ըստ օրակարգի նախ եւ առաջ տեղի ունեցաւ ընթերցումն նախորդ ժողովոյ ատենագրութեան:

Երկրորդ՝ կարգացուեցաւ քննիչ յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը: Սոյն յանձնաժողովը՝ որ պաշտօն ունէր քննել Միութեան 1886 տարուան հաշիւներն, երկար եւ մանրամասն քննութիւն մը կատարելէ յետոյ հաշիւներու ճշգրտութիւնը հաստատած եւ զայնս ընդունելի հրատարակած էր, ասկից զատ յիշեալ յանձնաժողովը՝ թէեւ իր պարտականութենէն դուրս, 1887 տարւոյ համար Տնօրէն ժողովոյ պատրաստած հաշուեցոյցին վրայ ալ իւր օգտակար դատած դիտողութիւններն ընելով, ինչ ինչ փոփոխութիւններ առաջարկած էր, կարգացուեցան սոյն դիտողութիւնքն եւս:

Երրորդ՝ կարգացուեցաւ Տնօրէն ժողովոյ տեղեկագիրը ի պատասխանի քննիչ յանձնաժողովոյ դիտողութեանց եւ համառօտ վիճաբանութենէ մը յետոյ՝ ընդունուեցաւ 1886 տարւոյ հաշուելիւնն:

Չորրորդ՝ 1887 տարւոյ հաշուեցոյցի մասին ժողովականաց կողմանէ բարեփոխում մը առաջարկուեցաւ, այն է՝ 1886 տարւոյ մէջ տեղի ունեցած արտաքոյ կարգի չահերէն գոյացած

10000 եւ 2400 զրշ ի գումարներն՝ իրեւ արտաքոյ կարգի պահեստի գումար պահել ընդհ. ժողովոյ հրամանին, ինչպէս նաեւ տոկոսեաց հաշուէն ենթադրելի 5000 զրշի կամ որեւէ իրականալի գումարն. հետեւաբար Տնօրէն ժողովոյ ներկայացուցած հաշուեցոյցն ընդունուեցաւ յիշեալ բարեփոխմամբ այսինքն 17400 զրշ. գեղջուելով:

Հինգերորդ, որոշուեցաւ՝ 1886 տարւոյ մէջ գոյացած 20000 արտաքոյ կարգի չահու գումարի կարգադրութիւնը՝ կանոնադրութեան 83^{րդ} յօդուածի համեմատ:

Վեցերորդ, կարգացուեցաւ՝ Տնօրէն ժողովոյ պատրաստած եւ իյնամակալաց ժողովոյ քննած եւ բարեփոխած հոլային կանոնագրի վրայ, Շիշմանեան ինդրանիկ էֆէնտի կողմանէ եկած ինչ ինչ դիտողութիւնքն, որոց մէկ մասն արդէն ժամանակին խնամակալաց ժողովոյ ներկայացուած ըլլալով, ընդունութեան յարմար դատուած չէին, իսկ միւս մասն, դիւանին ուշ հասած ըլլալով, Շիշմանեան էֆէնտի պարտաւորեցաւ անձամբ բացատրել: Վերոյիշեալ դիտողութիւններու վրայ թեր ու դէմ կարծիքներն երկարելով օրը տարածամեցաւ. ուստի նոյն նստի շարունակութիւնը թողուեցաւ ուրիշ օրուան, որ տեղի ունեցաւ նոյ. 21 ի ուր միեւնոյն խնդրոյ վրայ Շիշմանեան եւ Շնորհքեան էֆէնտիներու կողմանէ տեղի ունեցած ատենախօսութիւններն լսուեցան:

Եօթներորդ, ժողովը՝ ձամբ զատէ ձէմալ պէյի առաջարկութեան վրայ, որոշեց որ ներկայացեալ հոլային կանոնագրի ծրագիրը պէտք եղած լեզուներով տպուի եւ գործադրութեան դրուի, այն պայմանաւ սակայն՝ որ անոր վրայ եղած եւ ըլլալիք ամեն դիտողութիւններն լաւ մը նկատողութեան առնուելով օրինաց համեմատ ներկայանայ յառաջիկայ

մարտի մէջ գումարելի տարեկան ընդհ. ժողովոյ :

Ութերորդ՝ 1887, այսինքն ներկայ տարւոյ Միութեան հաշիւները քննելու պաշտօնով, յանձնաժողովոյ անդամ ընտրուեցան, Իտարէճեան Աւետիս, Հաճեան Եղիազար եւ Նարինեան Արահամ էֆէնտիներ :

Ի վերջոյ կանոնադրութեան 40^{րդ} յօդուածին տրամադրութեան համեմատ, ընդհանուր ժողովոյ անդամոց կէսը փոխուիլ հարկ ըլլալով, վիճակաւ դադարեալ հրատարակեցան հետեւեալ անդամք :

1. Նշան	էֆէնտի Պոյաճեան
2. Մաքսուտ	» Խիւտապէրտեան
3. Սարգիս	» Արապեան
4. Յովհաննէս	» Ունճեան
5. Յովսէփ	» Ազնաւոր
6. Մկրտիչ	» Գազանճեան
7. Ճէմալ	» Ճամճըզատէ
8. Միհրան	» Կարապետեան
9. Քերովբէ	» Ջիլճեան
10. Ստեփան	» Փափազեան
11. Մինաս	» Միսաքեան
12. Եղիազար	» Հաճեան
13. Երուանդ	» Մէրեմքուլի
14. Յակոբ	» Ս. Պէկեան
15. Եղիա	» Տէմիրճիպաշի

Թերթիս վերջին մասին մէջ կը դնեմք նաեւ Միութեան 1886 տարւոյ հաշուեկշիռն եւ 1887 տարւոյ բարեփոխեալ հաշուեցոյցը ի գիտութիւն ըստ ժանորդաց :

Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ

ԴՊՐՈՑՈՎԱՆ

ԳԱՂՂԻՈՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄԵ ՎԱՐՃԱՐԱՆԱՅ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

Գաղղիոյ բժշկական ձեմարանը աշակերտաց դաստիարակութեան եւ բնակութեան եղանակին վրայ քանի մը նիստեր գոհեցէ եւ երկար վիճարանութիւն-

ներ ընելէ վերջը՝ հետեւեալ որոշումը քուէարկած է զոր կարեւոր կը համարիմք հրատարակել, յուսալով որ կրնայ օգտակար ըլլալ նաեւ մեր երկրին՝ ուր շատ անգամ աշակերտաց բաղդը քմահաճ եւ գծուծ ակնարկութեանց մատնուած է :

«Գաղղիոյ բժշկական ձեմարանը հանրային իշխանութեանց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ՝ ըստ օրինաց առողջապահութեան եւ ըստ պահանջման մարմնաւոր զարգացման մանկանց եւ պատանեաց, դպրոցական բնակութեանց արդի դրութիւնը փոփոխելու կարեւորութեան վրայ :

ձեմարանը մտադիր է որ կրթարանք եւ ուսումնարանք՝ գիշերօթիկ աշակերտաց համար պէտք է գիւղերու մէջ հաստատել, պէտք է ընդարձակ վայրեր յատկացնել զբօսանաց համար, պէտք է ուսմանց սրահները բարւոքել լուսոյ եւ օդոյ առատութեան տեսակետիւ :

Առանց միջամտելու ուսմանց կարգադրութեան, որոց սակայն պարզուիլ կը փափաքի, ձեմարանը կը յանձնարարէ մասնաւորապէս հետեւեալ բարւոքումները :

Մանուկ տղայոց քնոյ տեւողութիւնը երկարացնել :

Ամեն աշակերտաց համար, նուազեցնել ուսանելու եւ դասախօսութեան՝ այսինքն նստողական կենաց նուիրեալ ժամերը, եւ համեմատաբար աւելցնել զբօսանաց եւ մարզից ժամերը :

Ստիպողական հարկ մ'է ամեն աշակերտներն ենթարկել առօրեայ մարմնական մարզերու իրենց տարիքին համեմատ, ինչպէս են պտոյտք, երթեւեկութիւնք, խաղեր, կանոնաւոր շարժումներ, մարմնամարզութիւն գործիներով, զինաչարժութիւն եւ ըմբշամարտութիւն, եւ այլն :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԱՐՋԸ ԵՒ ԳԻՒՂԱՅԻՆ

Գիւղացի մը դաշտ մը կը մշակէր որ չորս կողմանէ ընդարձակ անտառներով պաշարեալ էր :

Արջը եկաւ եւ քաղաքավարութեամբ բարեւ տալով՝ ըսաւ .

— Ի՞նչ կընես հոս :

— Հողը կը հերկեմ ցորեն ցանելու համար :

— Բայց անտառին վայրենի կենդանիները մշակութիւնդ պիտի ասպատակեն :

— Դժբաղդաբար այդ դիտողութիւնդ շատ իրաւացի է :

— Ի՞նչ կուտաս ինձի եթէ լաւ պահպանութիւն ընեմ դաշտիդ բոլորտիքը :

— Ի՞նչ կրնամ տալ քեզի . . . հունձքիս կէսը եթէ կընդունիս :

— Կընդունիմ, տո՛ւր ձեռքդ, ըսաւ արջը եւ դաշինք կնքեցին :

Գիւղացին շարունակեց իւր աշխատանքը, հերկեց եւ ցանեց : Արջը հաւատարմութեամբ հսկեց արաին վրայ : Երբ ցորենը հասաւ, գիւղացին հասկերուն ճիշդ մէջ աեղէն կտրեց, ցորենը իրեն պահեց, հասկերուն վարի մասը արջուն թողլով՝ ըսաւ .

— Ահա քու բաժինդ :

Արջը մռնչեց, բայց գիւղացին յիշեցուց նորա իրենց կնքած պայմանը : Արջը չկրցաւ հերքել եւ լռելեայն ծանր քայլերով անտառը քաշուեցաւ :

Չմեռն անցաւ, գարունը եկաւ եւ գիւղացին սկսաւ իւր դաշտը հերկել վերստին :

Արջը վերագարձաւ եւ մերձենալով գիւղացիին՝ ըսաւ .

— Ի՞նչ կընես հոս :

— Հողը կը հերկեմ վարուցանի համար :

— Բայց անտառին վայրենի կենդանիները

նիները մշակութիւնդ պիտի ասպատակեն :

— Դժբաղդաբար այդ դիտողութիւնդ շատ իրաւացի է :

Ի՞նչ կուտաս ինձի եթէ լաւ պահպանութիւն ընեմ դաշտիդ բոլորտիքը :

— Ի՞նչ կրնամ տալ քեզի . . . հունձքիս կէսը եթէ կընդունիս :

— Կընդունիմ, բայց այս անգամ հունձքին վերի մասը ինձի պիտի տաս :

— Շատ լաւ, կրկնեց գիւղացին, տո՛ւր ձեռքդ, եւ դաշինք կնքեցին :

Գիւղացին այս անգամ ճակնդեղ (փանձար) տնկեց եւ երբ քաղողին ժամանակը եկաւ՝ արջուն տուաւ բերքին վերին մասը . . . միայն տերեւները :

Արջը սաստիկ զայրացաւ եւ իւր ընկերակիցէն բաժնուելու միջոցին այսպէս ըսաւ :

— Կը տեսնեմ որ անկարելի է բարեկամութիւն հաստատել երկոտանեաց հետ, որոնք երկրիս վրայ ապրող ամեն կենդանիներէ աւելի խարդախ եւ անզգամ են :

ՀԻՒԱՆԴԱՊԱՀԻՆ ՓՈՔՐԻԿ

ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Հիւանդապահի փափուկ եւ կարեւոր պաշտօնը շատ անգամ բժիշկէն աւելի ազդեցութիւն ունի հիւանդին վրայ, դժբաղդաբար մեր մէջ կը պակսին այդպիսի պաշտօնեայներ եւ հիւանդներն թողուած են ի խնամա մարց, ազգականաց եւ երբեմն օտարաց. սոքա ամենքն ալ որչափ որ սէր եւ խանթ ունենան հիւանդին վրայ, հիւանդապահի մը պաշտօնի պարտականութիւններն չի գիտնալով՝ շատ անգամ սխալ կը գործեն եւ հիւանդին նեղութեան եւ երբեմն իսկ մահուան պատճառ կըլլան : Օրինաւոր հիւանդապահներու պէտքին վրայ կամ մանաւանդ հիւանդապահութեան արհեստին վրայ խօսիլ

ուրիշ առթի թողլով առայժմ հաճութեամբ կը հրատարակենք մեր երիտասարդ թարգմանչին հետագայ յօդուածը՝ որ առնուած է լատիսք լատ մեզօն լրագրէն:

«Լաւ հիւանդապահ մը պէտք է օժտեալ ըլլայ զանազան յատկութիւններով զորս թուել չեմ ուզեր՝ զձեզ չի յուսահատեցնելու համար: Այսչափս միայն ըսեմ թէ ինչ որ ալ ըլլան ընկերական յարաբերութիւնք կամ տարիքի տարբերութիւն ի մէջ ձեր եւ հիւանդին զոր պիտի խնամէք, պէտք է որ կարեկցութեամբ լցուած եւ ժրաջան սիրով վառուած ըլլաք:

Հարուստին ըլլայ թէ աղքատին տունը այցելած ատեննիդ, մանաւանդ այս վերջնոյն, պէտք է ճարտար հնարքով ջանաք ձեռք բերել փափաքուածը՝ հոն գտնուած իրերով:

Անկողինը թէ մազէ, թէ խոտէ եւ կամ թէ բամպակէ ըլլայ, ըստ կարելւոյն առաձգական ըլլալու է, այսինքն, առանց խորչի եւ առանց ուռեցիի, ոչ մէկ եւ ոչ միւս կողմը ծած:

Վրայի անկողնոյն ճիշտ մէջ տեղը զետեղելու է այժեամի մազոտ մորթ մը կամ կրկին ծալուած բրթէ վերմակ մը: Սաւանը պէտք է լաւ տարածել եւ եզերքներն անկողնոյն ներքեւ մոցընել որպէս զի մի գուցէ մարմնոյն ծանրութեան անդի տալով ծալքեր ձեւացընէ: Մի քանի պարագաներու մէջ լաւ է նաեւ սաւանին վրայ դնել կակուղ եւ անթափանցելի կտաւ մը որ գործածութենէ չկարծրանայ եւ որոյ երկայնութիւնը 120 է 150 սանդիմէթրօ եւ լայնութիւնը 90 է մինչեւ 100 սանդիմէթրօ պէտք է ըլլայ. սորա վերայ դնելու է շատ գործածուած կակուղ լաթ մը երկու կամ երեք ծալուած զոր պէտք է անկողնոյն ներքեւ մոցնել երկու կողմէն: Յետոյ զետեղել բարձերն, վերմակն որ կարելի եղածին

չափ կակուղ եւ բարակ պէտք է ըլլայ, հուսկ յետոյ անկողնոյ ծածկոցն:

Սենեակին օդը պէտք է բարեխառն ըլլայ, ջերմաչափը պէտք է ըլլայ 15°-14° աստիճանէն նուազ եւ 18°-19° աստիճանէն աւելի, ի բաց առեալ հիւանդին այն ծանր պարագաներն յորում աւելի սաստիկ ջերմութիւն մը կրնայ պահանջուիլ: Օդը ըստ կարելւոյն դրսի օդին նման մաքուր պէտք է ըլլայ:

Օդը փոխելու համար, փոխանակ պատուհան մը երկայն ատեն կէս բաց ձգելու, մի քանի վայրկեան մէկ կամ երկու պատուհան ամբողջովին բացէք, բայց դիտեցէք որ օդոյ հոսանք (քուրան տէր) տեղի չունենայ: Պէտք եղած զգուշութիւններն ձեռք առէք եղանակին եւ հիւանդութեան տեսակին համեմատ եւ անկողնոյն ու պատուհանին մէջ եղած մերձաւորութեան նկատմամբ: Եթէ հիւանդը քրտնելու ենթակայ է, կրնաք նորա գլուխը լայն չալով մը պատել, միայն միջոց մը թողլով շնչառութեան համար:

Վերուցէք հարուստին սենեակէն ծանր օթոցներն որ կը խափանեն օդը. ընդհակառակը աղքատին անկողնոյն շուրջը վարաքոյր մը կախեցէք հովնարգիլելու եւ բարեխառնութիւնը աւելի կանոնաւոր պահելու համար:

Մի քանի ծաղիկներ բերկրալի կընեն հիւանդին, բայց հեռացուցէք ազդու հոտ ունեցողները, ինչպէս նաեւ աղէկ եւ գէշ հոտաւէտ ամէն նիւթեր. վերուցէք որքան որ կարելի է անօգուտ զարդերը որ կը խափանեն սենեակը, ի բաց առեալ սիրելի պատկեր մը կամ որ եւէ առարկայ մը որ հիւանդին հաճելի է եւ որոյ բացակայութեամբ կրնայ անհանգիստ ըլլալ նա կամ վըշտանալ:

Ամէն առաւօտ լուացէք հիւանդին համար գիշեր ժամանակ գործածուած գաւաթներն ու ըմպանակները, որպէս

զի միշտ ձեռաց ներքեւ մաքուր եւ պատրաստ գտնուին :

Գալով սենեակը մաքրելուն , ջանացէք կարելի եղածին չափ քիչ միջոցի մէջ կատարել , զգուշանալ աղմուկ ու որեւէ ձայն հանելէ . մի աճապարէք չափէն աւելի եւ բնաւ չըլլայ որ աւելով անկողնոյն զարնէք : Աւելու գիւրին միջոց մը կայ որ շատ պարզ է եւ զոր շատեր չգիտեն . պէտք է խոշոր ափ մը խոհանոցի աղ թափել սենեակին չորը մանաւանդ անկիւնները , զգուշանալով սակայն վրայէն քաշել : Յետոյ պէտք է ըստ սովորականին աւելլ , աղն կը ծծէ փոքրիկ փոշին եւ թող չտար որ սենեակը լեցուի անախորժ ու թեթեւ ամպերով :

Թարգմանեաց
ՍԵՊՈՒՀ Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ՊԵՏԱՆԻ ՀԱՐՅՈՒՄՆԵՐ

48. Ի՞նչ նախահոգ միջոցներ ձեռք առնելու է , որպէս զի գրաշարութեան նոր սկսող մէկու մը աչքերը երթալով չ'աւրուին եւ չի տկարանան :

Ն. Զ. Ս.

49. Ոմանց (ընդհանրապէս կանանց) ձեռքերը կը թաղին (քէչէլէնմէք) ցերեկը եւ գիշերը ցաւ կը պատճառեն սաստիկ՝ որպէս թէ ձեռքը կը ծեծուի , սորա դարմանը ի՞նչ է :

Ն. Զ. Ս.

50. Կէս գլխացաւի դարմանն ի՞նչ է , եւ ի՞նչէն յառաջ կուգայ

Տրապիզոն

ԿԱՐՕ

51. Մեր երկրի ամենէն առատ բերքն (բաց ի ձիթապտղէն) խաղողն է , յորմէ ինչպէս յայտնի է լաւ գինի կրնայ չինուիլ , բայց կերպը չգիտնալնուն համար կստիպուին րիւք չինել , արդեօք ի՞նչ կերպ պէտքէ որ ընտիր գինի պատրաստուի :

Կէմէյիկ Տ. Տ. Զ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

52. Երեք տարիէ ի վեր գաւառիս ամբողջ գիւղերը անտանելի ախտ մը տիրած է , որ է յղի կանայք ծնանին թէ ոչ անմիջապէս անգութ մահը զանոնք յերկիր կը տապալեցնէ . թէ եւ ասոր առաջըր առնելու համար կաշխատուի բայց ՚ի զուր , արդեօք դարման մը չկրնա՞ր գտնուիլ

Կէմէյիկ Տ. Տ. Զ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

53. Միզաթափութեան դեղն ի՞նչ է . եւ ամուսնացողին ու ամուրիին՝ նաեւ արուաց եւ իգաց համար միեւնոյն դարմանը ընել կարե՞լի է թէ ոչ

Զարչամպա

Մ. Գ. ԱՒԱԳԵԱՆ

ՄՐՅԱՆԱԿ ՏՆՏԵՍԻ

ԱՅՍ ՏԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՄՐՅԱՆԱԿ ՍԱՀՄԱՆԱՅ ԵՄՔ

Ա. ՄՐՅԱՆԱԿ

ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՐԾԱԹԵԱՅ ԱՊԱՐԱՆՋԱՆ ՄԸ

Մէկ Օսմանեան ոսկի արժողութեամբ

որ պիտի տրուի մեզ բաժանորդ կամ մեր բաժանորդաց զաւակ կամ քոյրն եղող այն օրիորդին որ կարենայ ներկայացնել՝ մեր միջնակարգ ընտանեաց առտնին գործերու ամենէն կատարեալ ցանկն , այսինքն թէ ընդարձակ հսկա՞ք ընտանիքի մը մէջ առտնին ինչ գործեր կան տնօրինուելիք . զօր օրինակ , կերակուր եփել , լաթ լուալ , կարել , կարկտել , տղաքը հագուեցնել , դպրոց դրկել եւն եւն . պէտք է մինակ գործոց անունը նշանակել եւ ոչ թէ գործելու եղանակը ցոյց տալ :

Այս առաջին մրցանակիս նպատակն է տեսնել թէ արդեօք մեր աղջիկները յիրաւի՞ ինչպէս որ շատերէ կը բամբասուին , միայն ունան կարգալով եւ հագուել սգուելով ժամանակ կանցնեն , թէ չէ՞ հետամուտ են նաեւ՝ ինչ որ ամեն պարկեշտ աղջկանց կը պատկանի , վերահասու ըլլալ առտնին գործառնութեանց . վասնորոյ որչափ որ մրցանակը վաստըկողը միայն մէկ անձ պիտի ըլլայ ,

սակայն մեք պիտի հրատարակենք հաճութեամբ մրցման մասնակցող բոլոր օրիորդաց անուններն, հոգ չէ թէ անոնց ամենուն գործքն ալ կատարեալ չըլլայ, քանզի մեր փնտռածն է կամքն ու ջանքը, որք առաջնորդ են կատարելութեան:

Բ. ՄՐՅԱՆԱԿ

ԸՆՏԻՐ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅ ՄԸ

Երեւ Օսմանեան շիրա արժողութեամբ

Այս երկրորդին մրցման համար պիտի ընդունուին հաւասարապէս՝ տիկնայք թէ օրիորդք որք բաժանորդ են Տնտեսի, կամ քոյր, մայր եւ դուստր բաժանորդաց:

Մրցումը պիտի ըլլայ նախկին մըրցանակը վաստակող առտին գործոց ցանկին վրայ. այսինքն թէ՛ ցանկին մէջ նշանակուած առտին գործերը լինչպէս պէտք է գործադրել դրամի եւ ժամանակի տնտեսութեամբ եւ թէ այն ցանկէն դուրս այլ գործեր եւս կրնան գտնուիլ:

Ա Ձ Դ

Առաջին մրցանակի մասնակցիլ ուզող օրիորդներն պէտք է իրենց գրութիւնքը մեզ հասցնեն մինչեւ յառաջիկայ Յունվար 30 շաբաթ օր. սրպէս զի յանձնաժողովոյ կողմանէ քննուելով արդիւնքը փետրուար ամսոյ Տնտեսի մէջ հրատարակուի եւ մրցանակը տիրոջն յանձնուի: Իսկ երկրորդ մրցման համար՝ նամակներու ընդունելութեան պայմանաժամը յետոյ պիտի ծանուցուի Տնտեսի միջոցաւ:

Ծանօթութիւն: Ասկից առաջ՝ առաջին մրցանակի նամակներու ընդունելութեան համար, Դեկտեմբեր 5 պայմանաժամ դրուած էր, սակայն Տնտեսի տպագրութիւնը յակամայս ուշացած ըլլալուն պատճառաւ յիշեալ պայմանաժամն ալ յետաձգելու հարկ տեսնուեցաւ:

ԱՏԵՆԱԽՕՍՆԵՐՈՒ ԲԵՐՆԻՆ ԶԱՓ

Անդդիական լրագրի մը մէջ կարդացինք, թէ Լօրտ Տէնմէն խնդիր ներկայացուցեր է ժողովոյն՝ երեսփոխանաց ատենախօսելու ժամանակը սահմանափակելու համար:

Յիշեալ Լօրտը կառաջարկէ եղեր օրէնք մը հաստատել, որոյ զօրութեամբ՝ Տէրութեան նախարարապետը մէկ ժամէն աւելի, իսկ պարզ երեսփոխան մը քառորդ ժամէն աւելի իրաւունք չունենայ ատենախօսելու: Զանգակ մը պիտի զարնուի որոշեալ ժամանակամիջոցի վերջը ինչան լսելու, բայց երբ զանգակէն յետոյ ուրիշ խօսող մը չեղէ՝ նախկին խօսողը կարող է շարունակել երկրորդ անգամու մը համար մի և նոյն պայմաններով:

Կարծեմք թէ այսպիսի օրէնքի մը շատ աւելի պէտք կայ մեր ժողովներուն համար, ուր խօսողներն՝ դժբաղդաբար շատ անգամ առանց իսկ իրենց խօսած նիւթին վրայ պէտք եղած հրմտութիւնն ունենալու, ժամերով ունկընդիրները կը տաղտկացնեն և պատճառ կըլլան ժողովականաց շատերու բացակայ գտնուելուն և խնդրոց որոշումներն նստէ ի նիստ յետաձգուելուն:

Մեք՝ այս տեսակ անտեղութեանց առաջին առնուելու համար, թէ մեր ազգային և թէ այլ ժողովոց ատենապետաց ոմանց շատոնց ըրած էինք վերոյիշեալ առաջարկութիւնը, սակայն՝ զուցէ եւրոպական բարլամենթներու ատենապետաց հետեւողութեամբ, մեր առաջարկն ընդունելի չէր եղած, որոյ հետեւանքն յայտնի է ամենուն:

Յիրաւի եւրոպական բարլամենթներն ընդհանրապէս չունին այսպիսի կարգադրութիւն մը. քանզի նախ ա-

նոնց ժողովոյ նիստերն առօրեայ ըլլալով պէտք չիկայ խօսելու ազատութիւնը սեղմելու, և երկրորդ՝ ընտրուած երեսփոխաններն կիրթ և հմուտ անձինքներէ բաղկանալով անդ, եթէ երբէք անկանոն մէկն ալ գտնուի չի համարձակիր ժողովականներն ձանձրացնել:

Բայց ուրիշ է խնդիրը մեր ժողովներու մասին, որոց գումարման օրերն և ժամերն սահմանափակուած են, և որոց անդամք առհասարակ անթօշակ, անձնուէր և զբաղեալ անձինք լինելով չեն կրնար արտաքոյ կարգի զոհողութիւններ ստանձնել՝ շատախօս ատենաբաններու հաճոյքը զոհացնելու, որք շատ անգամ իրականութիւնը ճշգրտով կուզեն իրենց ծուռ ու սխալ կարծիքները ճշգրտաբանել և բռնաւալ ժողովականաց վրայ, առանց մտածելու թէ ամեն ժողովական ալ իրենց չափ խօսելու իրաւունք ունի, և եթէ ամեն ոք խօսի՝ այն ատեն ոչ ոք ունկնդիր կը լինի ուստի և ոչ մէկ խնդիր կը լուծուի, ինչպէս են դժբաղդաբար մեր շատմը ժողովներու վիճակը:

Գալով խորհրդարաններէ դուրս տեղի ունեցած այլ ժողովքներու, Եւրոպիոյ մէջ ամեն տեղ ուր ժողովքի մը բարեկարգութեան հարկն զգացուի, ատենապետի կողմանէ նախապէս ժամանակ կորոշուի ատենախօսից ինչպէս և վիճաբանութեանց համար, այնպէս որ երբեմն՝ երբ խօսք ուզողներն կամ խնդիրներն շատ ըլլան, մէկ անձի հինգ վայրկեանէ աւելի խօսելու միջոց չի տրուիր: Բայց պէտք է զիտնալ նաև թէ հոն՝ ատենապետներն երբեք խնդրոց չեն միջամտեր, այլ կատարելապէս անկողմնակալ ըլլալով ժողովականաց կատարեալ վստահութիւնը կը գրաւեն, քանզի ուրիշ կերպիւ ալ բարեկարգութիւն չի կրնար ըլլալ:

ԱՄՈՒՍՆԱՆԱԼՈՒ ՏԱՐԻՔ

Գաղղիոյ *fos* սիվիլի համեմատ՝ տըղայ մը չի կրնար կարգուիլ մինչև որ տասն և ութերորդ տարիքը հասած չըլլայ և աղջիկ մը տասն և չորրորդ տարիքը: Նախկին Թագաւորութեան ժամանակ՝ 14 տարեկան տղայք և 12 տարեկան աղջկունք կը կարգուէին. բայց այսպիսի պարագայի մը մէջ ամուսինք բաժնուած կը կենային՝ մինչև որ աւելի չափաւոր տարիքի մը հասնէին:

Ռուսիոյ մէջ՝ տղայոց 18՝ և աղջկանց 16 տարիքը սահմանուած է ամուսնութեան. բայց այս օրէնքին բացառութիւններ կան: Կաւկասիոյ բնակիչք կրնան ամուսնանալ՝ տղայք 15 և աղջրկունք 13 տարեկան և մասնաւոր պարագայներու մէջ Եպիսկոպոսները արտօնութիւն ունին օրինաց որոշած ժամանակներէն 6 ամիս առաջ ալ ամուսնութիւն կատարել:

Սաքսօնիոյ և Նիտէրլանտի մէջ նաև՝ 18 և 16 տարիքները սահման ճանչցուած են, առանց բացառութիւններ ունենալու սակայն:

Իտալիոյ, Տանիմարգայի, Ռումանիոյ և Պատրնի մէջ՝ 18 տարիքն է տըղայոց և 15 աղջկանց համար: Բայց Պատրնի մէջ ծնողաց հաճութիւնը պէտք է մանջերու ամուսնութեան մասին մինչև 21:

Պէլճիբաի մէջ՝ սահման է տղայոց 20 և աղջկանց համար 16 տարիքը: Չուիցերիոյ մէջ տղայոց 14է 20 և աղջկանց 12է 18: Շուէտ և Ֆինլանտիոյ մէջ 21 տղայոց և 15 աղջկանց համար, բացառութիւն ըլլալով սպասաւորութեան մէջ գտնուող Ֆինլանտացւոց մասին որ ատեն 18 տարեկան տղայք և 17 տարեկան աղջկունք կրնան ամուսնանալ:

Լաբրանտիոյ մէջ աղջկանց չափ չկայ, բայց տղայոց չափն է 17 տարիքը:

Նորվէկիոյ մէջ օրէնքը՝ տարիքի չափ մը չէ սահմանած ամուսնութեան համար և ոչ իսկ Թուրքիոյ մէջ:

Հունգարիոյ մէջ՝ եթէ ամուսնութիւնը կրօնական օրինօք տեղի ունենայ 15 տարիքը տղայոց և 12 տարիքը աղջկանց սահմանն է, իսկ եթէ քաղաքական օրինօք լինի 12 տարիքը որոշուած է երկու սեռի համար ալ:

յԱճՊԻՊԱԿԱՆԷ.

ԲԱՐԻ ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ

Տխար խմբագիր Տնեսն օգտաշատ հանդիսի

Անցեալ Դեկ. 14ին կապուտանիչ բանակի (գինեհատից) Ուխտատոման ստորագրեցի եւ Փետր. 25ին ծխելէ բոլորովին հրաժարեցայ: Ահա գրեթէ տարին կը բոլորի՝ ես գինեղ կամ ոգելից ըմպելեաց եւ ծխախոտիս ստակովը (զորս զատ հաւաքած էի) կարող եղայ գնել՝ ձեռք մը ամառնային ձերմակ զգեստ, զոյգ մը ձմրան զօրաւոր կօշիկ եւ ձեռք մ'ալ դարձեալ ձմրան ասուեայ զգեստ. իսկ այն ստակը՝ որ պատրաստած էի վերոյիշեալ պիտոյից համար այժմ կրնամ ուրիշ... բաներու գործածել:

Յ Տ Մ Ս Տ Ե Ն

Կը փափաքիմք որ շատեր հետեւին Տամատեան էֆէնտիի բարի օրինակին, եւ պիտի տեսնեն որ այն գումարներն՝ զոր անխոհեմաբար ծխախոտի եւ օղիի համար կը մսխեն, փաստելով նաեւ իրենց առողջութեան, եթէ խնայելու ըլլան կարեւոր գումարներու պիտի հասնին եւ ծառայեն իրենց ապագայ բարեացը:

Ծ. Խ.

ՆԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Մ. Գ. Ա. Չարշանյա, Նոյեմբեր 16/28 նամակնիդ ստացանք. ձեր Սեպտ. 24, Հոկտ. 15 և 26 նամակաց պատասխան տրուած է Տնտեսի Ա. Հատորոյ ցանկին մէջ, որ առանձինն տպուած և ձեզ ղրկուած է արդէն. մասնաւոր նամակագրութիւնք չեմք կարող կատարել: Տնտեսի Բ. Հատորոյ առաջին թերթերն յակամայս ուշացած են. պիտի աշխատուի որպէս զի ապագային այսպիսի յապաղմունք տեղի չունենան. սակայն պէտք է զիտնալ թէ՛ Տնտեսի նման թերթ մը հրատարակել տարեկան 10 դրշի փոխարէն դիւրին բան չէ. Եւրոպայի մէջ անգամ նմանը շատ հազուադիւրէն է. մեք զայս կը կատարեմք ժողովրդեան համար՝ զրամի և ժամանակի մեծ զոհողութիւններով. ուստի իրաւունք ունենալ կը կարծեմք մեր բաժանորդներէն ալ ի փոխարէն՝ եթէ ոչ շնորհակալութիւն, գէթ քիչ մը քաղաքավարական ներողամտութիւն ակնկալելու ի մասին այն փոքր պակասութեանց որք կրնան տեղի ունենալ մեր կամացն հակառակ: Ձեր նոր բաժանորդաց համար իմացուցած ենք՝ թէ Բ. Հատորոյ առաջին թուէն սկսելով իրենց թերթերն պիտի կրնան ղրկուիլ, եթէ չեն կամիլ կրնան իրենց զրամն ոտանալ ներկայ թիւերն յետս դարձնելով:

Ն. Թ. Սեքասիա. Հոկ. 29 նամակս ստացանք 13 դրշի. Թղթադրոյմ: Յ. Գ. Փ. Զախունիա. ձեր Հոկ. 31 նամակին համեմատ Յ. Ս. Մ. և Կ. Ս. Պ. ի բաժանորդագրութիւնք կը վերջանան:

Ս. Ա. Կ. Կ. Տրապիզօն. ստացանք Նոյ. 11 նամակնիդ. թերթերն պիտի ղրկուին ձեզ. բաժնեգինն վճարեցէք

Պայպը հառուսի միջոցաւ, շնորհակալ ենք ձեր աշխատութեանցն համար :

Խ. Ս. Ուզուն ֆեօքրիւ. ստոցանք Նոյ 10 նամակիդ. պատասխանը տրբուած է ձեզ զրկուած Տնտեսի ցանկին մեջ :

Մ. Մ. Ս. Պարսիզակ. ըստ ձեր Նոյ 10 նամակին Ա. Ա. անուան օրինակ մը եւս պիտի յանձնուի ի Պայպը հառուս :

ՊԱՐԱՊՈՅ ԺԱՄԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԽՐԱՏ ՊԱՌԱՌՈՒՆ

Ամուսնանալ փափաքելով
Պարոն Խաչիկ՝ նախ ապահով
Լինէր կամէր թէ մի կնոջ
Որպիւր ձիրք վայլեն կամ ոչ :
Խորհրդատու կին մի պառաւ
Նորա այսպէս խրատ տուաւ .
« Գեղեցիկ կինն է անզգայ .
Թէ ուսեալ է՝ վրադ խնդայ .
Հարուստ կինն է մի բռնաւոր .
Աղքատն ընէ քեզ չքաւոր .
Լեզուանի կինն է չարախօս ,
Թէ անխելք է՝ փորէ քո փոս .
Տգեղն ունի նախանձ եւ ոխ .
Պառաւն է չար քան զգժոխ .
Ազնուական կինն է յիմար
Թէ որ չ'ունի շատ սիրահար .
Բարեպաշտն է ձանձրացուցիչ ,
Իսկ խելացի կինն է շատ քիչ .
Ասոնց մէջէն՝ ընկեր յարմար
Ընտրէ՝ հապա քեզի համար : » —
« Շնորհակալ եմ, բարի կին ,
Ըսաւ տղան պառաւելին .
Թող կին առնու՝ ով խնամի
Սատանային լինիլ կամի : »

Մ. ԱՃԵՄԵԱՆ

Առաջին օրն՝ որ պզտիկ Գէորգը
Դպրոց գացեր էր , մօրաքոյրը գորովա-
նօք հարցուց իրեն .

« Գէորգիկ , դպրոցը ինչ սորվեցար
նայինք » .

« Բան մը չի սորվեցայ » .

« Հապա ինչ ըրիր օրն ի բուն » .

« Բան մը չըրի . կնիկ մը կար հոն
ինծի հարցուց որ քերական կարգացեր
եմ . այո՛ ըսի , կատուն ընտոր կը կապես
ըսաւ . . . »

« Էյ դուն ինչ ըսիր » .

« Պոչէն կը կապեմ ըսի » :

Ճաբոնցիք կ'ըսեն՝ մարդս նախ կը
կըլլէ օղի մը . երկրորդ՝ օղին է որ կը
կըլլէ զօղին , եւ յետոյ օղին կը կըլլէ
զմարդ :
Թ. Պ .

Բժիշկ մը հաշիւ ըրեր է՝ թէ կնոջ
մը թափած արցունքներն միջին հաշ-
ուով քառասուն տարուան մէջ մէկ
տակաւ կը լեցնեն եղեր : (Կուզես նէ
հաւտա) :

Թ. Պ .

Հարսնիքի մը մէջ թուարան պատ-
ուելի մը հետեւեալ բաժակն առաջար-
կեր է գեղանի աղջկներու կենացը .

Մաղթեմք նոցա յաւելումն առաքի-
նութեան ՚ի գեղեցկութիւն անձին ,
քարձումն նախանձու ի բարեկամու-
թենէ իւրեանց , քաղնայայտութիւն
գեղեցիկ կատարելութեանց ընդ քաղց-
րութեան բարուց , քաժակումն ժամա-
նակի ընդ մէջ ընկերակցութեան եւ
տնտեսութեան եւ ջնջումն ամեն
բամբասանաց :

Ապահովագրութեան գործակալը : Հինգ
վեց տարիէ ՚ի վեր կը շարունակէիք
կանոնաւոր վճարել , ինչո՞ւ այս տարի
ուշացուցիք : Ձեր վճարածներն վերջը
բոլորն ալ պարապը կ'երթան :

Յանախորդը՝ որ իր կեանքը ապա-
հալագրած էր մեռած ասէն ընթանեացն
գուրմար մը կարենայ ձգեջու նպասակաւ ,

եղբայր՝ կըռըլ կըռըլ ստակ կ'ուռտանք
կոր բայց բան մը հասկցած չ'ունինք։
ԻՐԱԿԱՆ

Հարց. Ի՞նչպէս կարելի է միեւնոյն
ժամայն թէ յառաջ երթալ եւ թէ յետս.
Պատասխան. Շոգեհնաւ մը գնացած
պահուն՝ երբ մէկը գլխէն դէպ ի խել-
քը (խըչը կամ նաւուն յետնակողմը)
երթայ։ թ. Պ.

Երուանդ, ի՞նչ է այդ. մեծ մօրդ ան-
հնազանդ կը գտնուիս, քեզ չի պատ-
ուիրեց որ սանդուխէն վար չի ցառ-
կես.

Ոչ հայր իմ, մամիկս չըսաւ որ վար
չի ցատկեմ.

Ծօ սուտ կը խօսիս.

Ոչ հայր իմ. ան ըսաւ որ «տղաք,
նայեցէք ես կը ցատկեմ կոր», ես ալ
ըսի որ «հարկաւ անիկա ծեր է չի կըր-
նար ցատկել»։

Ամուսին. Ձիյտեմ ի՞նչ է եղեր այս
ժամացուցիս, կայներ է. կարծեմ մաք-
րել կուզէ, ժամագործին տանելու է։

Պզտի խիղպած աղջիկը. Ձէ հայրիկ,
ես առաւուն աղւոր մը մաքրեցի. պզտի
եղբայրիկս բերանը թուք ըրեր էր, ես
ալ ձեռքէն առի եւ տա կոնքին մէջի
ջրովը աղէկ մը լուացի։

Դեռասան. Գալ չաբթու ինձ համար
երեկոյթ մը պիտի ունենամ. ծանօթ
չատ բարեկամներ չ'ունիմ. զորո՞նք
հրաւիրեմ արդեօք՝ որպէս զի լեցուն
թատրոն մը եւ չահաւոր գիշեր մը կա-
րենամ ունենալ։

Բարեկամը. Ես ըլլամ քու տեղդ
պարտատէրես կը հրաւիրեմ։

«Եղբայր» ըսաւ օր մը Ա. . . Ն էֆ.ի,
«առաջ մեր աղէկ օրերը չաբթը 3
անգամ բժիշկ կուգար մեր տունը եւ
հիւանդն անպակաս էր. այժմ վեց տարի
է որ բժիշկ եկած չ'ունի, գոհութիւն
Աստուծոյ հիւանդ ալ չ'ունինք։

Պ. Գ. . . Երկու տգեղ սովորութիւն
ունի, այն է զուրիշը բամբասել եւ ճա-
շեւ միշտ ուրիշին սեղանը։ Անցեալները
իրեն վրայ խօսք բացուելով բարեկամ-
ներէս մին ըսաւ՝ թէ նա միշտ իւր բե-
րանը կը բանայ ի վնաս այլոց։

Իշխանի որդի մը ուսումներն աւար-
տած ըլլալով, հարցուցին նորա ծառա-
յին թէ իւր տէրը ինչ բան լաւ ուսած
էր։ — «Ձի հեծնալ, պատասխանեց
ծառայն, վասն զի իւր ձիերը դաստա-
ուաց պէս չեն շողոքորթեր զինքը բը-
նաւ։

Փիլիսոփայի մը հարցուցին օր մը թէ
ինչո՞ւ հարուստները աւելի կընտրեն
ողորմութիւն տալ կաղերու եւ ցաւա-
գարներու քան թէ փիլիսոփայից։ —
«Վասն զի, պատասխանեց նա, աւելի
վախ կըզգան կաղ եւ ցաւագար քան
թէ փիլիսոփայ լինելու։

Պարոն Րիգարտոս ճամբորդութեան
վրայ ըլլալով՝ ապահովութեան համար,
ունեցած դրամն, 20000 ֆրանք, բարե-
կամի մը յանձնեց որ վերադարձին ետ
առնէ։ Մեծ եղաւ իր զարմանքն ու
սարսափը երբ վերադարձին բարեկամն
մերժեց դրամներն տալ՝ առարկելով թէ
դրամ առած չէր իրմէ։ Ապացոյց չիկար
եւ օրէնքն ալ ճար մը չ'ունէր այս մա-
սին։ Խեղքը գլխէն գացած Րիգար-
տոս ելաւ Բօլիսի պաշտօնէին գնաց եւ
եղելութիւնն իմացուց։ Պաշտօնեան
քանի մը վայրկեան մտածելէ յետոյ
լուր խրիկեց մարդուն եւ Պրն Րիգար-
տոսի ալ պատուիրեց քովի սենեակն ըս-
պասել։ Սուտ բարեկամն ներկայացաւ
եւ երդում ըրաւ թէ 20000 ֆրանք ոչ
առած եւ ոչ իսկ տեսած էր։ Շատ լաւ,
ըսաւ պաշտօնեան, ես ալ այնպէս կը
հաւատամ. ուստի կնոջդ նամակ մը պի-
տի գրես իմ ուղածիս պէս եւ որով-
հետեւ անմեղ ես վախնալու բան մը

շունհիս . արդ գրէ՛ , սիրելիս , ամեն ինչ
յայտնուեցաւ , զիս բանտը պիտի դնեն
եթէ եղածը ետ չի դարձնեմ . մեկանց
դէրամները առ բեր , քանզի ուրիշ մի-
ջոց չիկայ ներում գտնելու եւ ազատե-
լու» այս նամակը , յաւելցուց պաշտօն-
եան , քեզ բողոքովին պիտի ազատէ ,
քանզի դուն բան մ'առած չըլլալով
կինդ ալ բնականաբար բան մը չի պիտի
կրնայ բերել եւ ամբաստանիչդ պիտի
խայտառակուի : Նամակը ղրկուեցաւ
եւ ահաբեկեալ կինը եկաւ 20000 ֆը-
րանքով :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱ ԿՈՒԹ ԻՒՆ

Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ

ԼՈՅՍ ԵՒ ՍՏՈՒԵՐՔ

ՔԵՐԹՈՒԱԾՔ

Հեղինակն որ արդէն ծանօթ է իւր
նախկին հրատարակեալ Ժպիտքի եւ Ար-
տաւոյ սիրուն բերթուածովքն , յօրի-
նած է վերջին ժամանակներս Լոյս եւ
Ստաւոյ վերնագրով այլ եւ այլ բանաս-
տեղծութիւններ աշխարհիկ լեզուաւ եւ
գողտրիկ ոճով

Պաշտատեան տպարանէ իրոյս տըր-
ուած սոյն ճոխատիպ հատորիկը կը
ծախուի ի գին 5. զրշ :

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

Ոչ նորաձեւութեան պահանջած վա-
ելչութիւններէն զրկուինք եւ ոչ ալ զա-
նոնք վայելելու համար շուայթիւն մըս-
խենք :

Ժամագործ Սէլվանեան էֆ. մեզ կը
տեղեկացնէ թէ՝ ժամացոյցի ոսկեպատ
Բարիզեան շղթաներ բերել տուած է ,
որք բողոքովին նոր դրոժեամբ մը
պատրաստեալ են . այսինքն շղթային
բոլոր տարածութիւնը 18 աչառ ոսկի
պատուած է այնքան թանձրութեամբ
որ ապահովապէս կարելի է զանոնք
10-15 տարի իբր ոսկի շղթայ գործա-

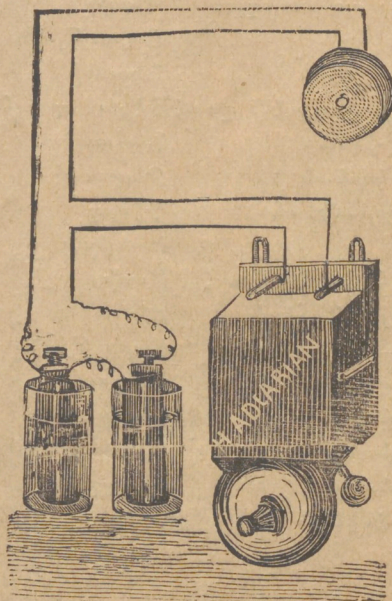
ծել : Սոյն շղթաներուն ձեւերն բազ-
մազան եւ յոյժ հաշակաւոր են եւ խիստ
համեստ գներով կը ծախուին Մահմուտ
փաշայի գլուխ թիւ 244 Սէլվանեան
էֆ.ի վաճառատան մէջ :

ՆՈՒԷՐ ԿԱՂԱՆԴԻ

Կուզէք ունենալ ընծաներ կաղանդի
առթիւ , մի՛ փախցնէք ուրեմն գեղեցիկ
առիթը : Նոր տարւոյ համառօտ թէ
ընդարձակ օրացոյցներն ձեզ կը տըր-
ուին պարզ կամ ոսկեգօծ , մետաքսեայ
կամ թաւշեայ , փայլուն եւ նախշուն ,
ձեր հաշակին համաձայն :

Պատի օրացոյցներ պարզ կամ փա-
ռաւոր ու մեծադիր , սիրուն բնքուշ ու
մանրիկ :

Դիմեցէք Չաքմաքըրլար եօզուշը թիւ
51 Վ. Արալանեան եւ եղբարց զրա-
տունը , ուր զաւառական լանձնարա-
րութիւնք եւս փութով եւ խնամով կը
կատարուին :

Տնտեսի բաժանորդաց համար աժան
գնով զետեղումն էլեքտրական զանգա-
կի ըստ վերոյգծեալ պատկերին . հա-
շարանէ ի խոհանոց . զին փոխանակ
երկու ոսկիի , միայն հարիւր դանեկան ,
զիմել Տնտեսի գրասենեակը :

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ԱՆԴԱՄՈՑ ԱՐԵՒԵԼ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ահմէտ	Ֆախրի	էֆէնտի	Պաշտօն . տէրութեան
Աշէեան	Մանուկ	»	Վարսաւիրայ
Բալուեան	Կարապետ	»	Կօչկակար
Բրօքորիօ	Քարասալի	»	Իսթիմաթօր մաքսատան
Թահիր էֆ. զատէ	Ալի սաֆվէթ	»	Երկրաչափ քաղաքապետութեան
Լազոս	Քօնսթանթինոս	»	Դերձակ
Լաքուան	Գլարա	օրիորդ	
»	Ժան	»	
Կիւլլապեան	Եւգինէ Ս.	տիկին	
Կիւլ պօտոս օղլու	Վասիլ	էֆէնտի	Ատաղձավաճառ
Կրօնեան	Յարութիւն	»	Ֆէսճի
Ղազէրեան	Ա. Ղաւնի	տիկին	
Շէյխիօմէր էֆ. զատէ	Շէյխ Ապտլէ. Շիւքրի էֆէնտի		Գրավաճառ
Մրրիկեան	Նահապետ	»	Գործակատար
Յակոբեան	Թագուհի	օրիորդ	
Սարրաֆեան	Գէորգ	էֆէնտի	Փոխ-տնօրէն փողերանոցի
»	Ստեփան	»	Վաճառական
Վէհպի էֆ. զատէ	Սամի	էֆէնտի	Դատաւոր 'ի Կիւմէլճինա
Տէյիրմէնճեան	Սիմօն	»	Վարսաւիրայ
Տ. Կարապետեան	Յարութիւն	»	Վաճառական 'ի Պարտիզակ
Տէյիւճեան	Թագուհի	տիկին	
Քոնսթանթի	Լիլօր	էֆէնտի	Դերձակ
Քոնսթանթինիտէս	Աբոստոլ	»	Թօաֆճը
Քոնտօս	Նիքոլի	»	Դերձակ
Ֆրէնկեան	Գրիգոր	»	Վաճառական մետաղի

Յ Ո Ւ Ց Ա Կ

Արեւելեան Տնտեսական Միութեան բաժանորդաց կողմանէ 1887 Սեպտ. 14է մինչեւ Նոյեմբ. 7 (Միութեան կազմակերպութեան Բ. տարւոյ 28^{րդ} շաբաթէն մինչեւ 35^{րդ} շաբթուան վերջը) տեղի ունեցած ութ շաբաթական վճարմանց ընդհանուր գումարն՝ ինչպէս կը տեսնուի, եղած է 22170 ղուրուշ:

Թիւ անձի	Վ.հար. Ղ.րշ.	Թիւ անձի	Վ.հար. Ղ.րշ.	Թիւ անձի	Վ.հար. Ղ.րշ.	Թիւ անձի	Վ.հար. Ղ.րշ.	Թիւ անձի	Վ.հար. Ղ.րշ.	Թիւ անձի	Վ.հար. Ղ.րշ.	Թիւ անձի	Վ.հար. Ղ.րշ.
1	30	64	80	130	110	200	30	265	20	344	30	437	60
2	90	65	40	131	160	201	100	266	140	342	40	438	60
3	110	66	40	132	60	202	40	267	100	344	60	440	120
4	80	67	50	133	340	207	100	269	20	347	40	444	60
9	220	68	50	138	120	208	50	270	130	348	180	442	100
10	100	69	40	139	30	209	60	271	100	354	80	446	100
12	180	70	60	141	80	212	20	276	100	355	60	447	20
13	80	71	90	142	20	213	80	277	20	359	130	449	100
14	160	72	90	144	110	214	250	280	180	364	80	450	160
17	50	75	60	147	80	218	60	281	70	367	60	451	80
18	110	77	50	148	80	219	150	282	70	371	100	453	120
21	60	78	70	150	20	220	60	288	100	373	20	454	80
23	90	79	60	151	40	221	70	290	60	375	50	457	80
24	90	80	220	153	120	222	80	291	80	380	40	460	60
26	40	81	100	154	110	223	40	292	60	383	250	461	20
30	80	82	40	155	60	224	100	296	100	384	60	464	40
32	100	83	230	157	170	225	50	297	40	387	80	465	60
33	200	85	40	160	150	226	50	300	40	389	140	467	70
34	80	86	200	161	80	227	40	311	80	394	80	468	40
35	90	87	180	162	20	228	20	313	220	395	40	470	60
36	90	88	120	163	180	231	290	314	100	399	220	471	40
38	760	90	40	165	80	232	10	315	40	402	340	474	120
39	40	92	140	169	60	233	10	316	100	403	200	475	160
42	20	104	60	170	60	241	60	318	60	408	60	476	40
43	120	105	120	178	60	242	80	321	100	409	60	477	20
44	60	107	40	180	30	246	120	323	20	412	80	478	120
47	280	115	60	181	80	247	120	325	100	415	110	479	180
48	100	116	150	183	120	249	80	327	80	416	40	481	50
49	40	117	90	184	100	250	180	328	40	418	30	482	10
50	60	118	40	186	40	251	130	329	100	419	30	484	70
54	160	120	100	187	120	253	50	334	100	421	80	485	200
56	50	122	100	191	80	255	110	333	50	422	20	486	120
57	60	123	160	194	50	257	110	335	80	423	40	487	130
59	100	126	160	195	110	260	220	338	40	429	40	22170	
61	80	127	80	197	80	264	50	339	80	434	40		

ՊԱՐՏԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒՆՆԵՐ

	Ղրբ.	Փրլ.
Ծախու առնուած գեոխններու հաշիւ, 150 տէօնիւմ	150000	
Գանձապահ Աեծ . Գրիգոր էֆ . Գարակէօզեանի յանձնուած . .	9367	
Դրամարկը, պատրաստ դրամ	6322	20
Կարասեաց հաշիւ	2950	
Յատակագծի շինութեան հաշիւ	3433	
Հիմնադրական տրոց հաշուէն բաժանորդաց պարտքը	22120	
Արձանագրութեան տրոց հաշուէն բաժանորդաց պարտքը . . .	9450	
Ընդհանուր ծախուց հաշիւ	21927	20
	<u>225270</u>	

Միութեան 1886 տարւոյ ընդհանուր ծախիւ

Հ Ա Ս Ո Յ Թ

	Ղրբ.	Փրլ.
Հիմնադրական տրոց հաշուէն իրական հասոյթ	50422	
Արձանագրութեան տրոց հաշուէն իրական հասոյթ	21680	20
	<u>72102</u>	

ՊԱՆԱՆԱՐԱԿ ԶԱՇԻՒՆԵՐ

	Դր.	Փրլ.
Գետիններու փոխարէն կանխիկ վճարող բաժանորդաց հաշիւ . .	87000	
Գետիններու փոխարէն չարաթականաւ վճարող բաժանորդաց հաշիւ	4700	
Կալուածատիրոջ հաշիւ	10000	
Զանազան պահանջատեարք	197	20
Հիմնադրական տուրքերէ հասոյթ	72542	
Արձանագրութեան տուրքերէ հասոյթ	30830	20
Շահ եւ Զէն, գետիններու կանխիկ գնումէն յառաջ եկած արտաքոյ կարգի շահ	20000	
	225270	

Եւ ծախուց փոխարէն իրական հասոյթը

Ծ Ա Խ Ք

	Դր.	Փրլ.
Տնօրէն ժողովոյ եւ վարչութեան այցեգիրք	7587	
Թոշակք պաշտօնէից	4800	
Դրասենեկի պիտոյք	2538	
Տպագրութիւն, հրատարակութիւն եւ լրագիրք	2519	
Վարձք գրասենեկաց	4790	
Զանազան ծախքեր	1000	30
Դրօշմաթուղթ	760	30
Թարգմանութեանց	900	
Դրամի կորուստ	32	
Ընդհանուր ծախք	21927	20
Յաւելեալ գումար	50175	
	72102	20

Հաշուարկես

Պ. Յ. ԹՈՐԳՈՍ

Հ Ա Շ ՈՒ Ե Յ Ո Յ Ց

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Վասն 1887 տարւոյ

Հ Ա Ս Ո Յ Թ

Ծ Ա Խ Ք

	Դր.	Փրլ.		Դր.	Փրլ.
Ա. 500 բաժիններէն այս տարւոյ ծախուց			Թռչակք պաշտօնէից	11400	
յատկացեալ գումար	33735		Դրասենեկի պիտոյք	3000	
Բ. 500 բաժիններէն նոյնպէս	37140		Տպագրութեան եւ հրատարակութեան . . .	4000	
			Վարձք գրասենեկաց	3600	
			Ձանազան ծախք	1200	
			Թարգմանութեանց	1000	
			Դրօշմաթուղթ	600	
			Կարասեաց նորոգութիւնք	500	
			Յատակագծի շինութեան	3000	
			Տնօրէն ժողովոյ անդամոց 52 չաբաթական		
			այցեգինք	14560	
			Ըստ հարկին պաշտօնէից ամսականաց եւայլ		
			պիտոյից գործածուելու յատկացեալ . . .	28045	
	70875			70875	